

1890. jan. 157. sz. 1890. jan. BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti
GYULAI PÁL.

TARTALOM:

Tompá Mihályról. — Lévy Józseftől.
As árák tényezőiről és törvényeiről. — Hegedűs Sándortól.
A középkori magyar irodalom stíljáról. (I.) — Imre Sándortól.
Statistikai arabek a népesedési mozgalmak körében. — Keleti Károlytól.
Szerelmes levelet hiába ne írj. Elbeszélés. (I.) — Keller Gottfried után, németből —y.
Szatira a nőkről. — Zichy Antaltól.
Köztársasági kongresszus Párisban. — Medveczy Frigyesről.
A képművészet téli tárlata. — Pasterner Gyulától.
Ertesítő: Thierry A.: Elbeszélés a római történetből. — L. — Hallier E.: Kulturgeschichte des XIX. Jahrhunderts. — Váli B.: az aradi színház története. — Br. — Darvai M.: Őstörök és meteorok. — Ruschek A.: A katolikus legényegylet magyar földön. — t. n. — Győrök L.: Lázadó hajósok viselkedéséről a Csónad tengeren. — n. b. — Az Akadémiai Ertesítő című havi folyóirat előrajza.

Megjelen évenként 12-szer 10 nyílt havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes külföldi egész évre 12 frt, félre 6 frt
FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestben.

Iegőzészterübb Meglepési Cikkek

dús választéka
LATZKOVITS A.
Budapest, Andrássy-út 3. sz. alatti
illat- és illatanyag-üzletében találhatók, u. m.: valódi angol és francia illatszerek, finom szappanok, pouderek, toaletvizek, üdítő szoba-illatok, valamint szépség-berendezési kasszák, illatos-párnák, zsebkendők, keztyű- és lepelapartók, kefe, haj- és fésű-garnitúrák stb. minden igénynek megfelelő kiállításban jutányos áron.

A KI NEM TUDJA,
hogy a sok hirdett gyógyszer közül melyik felel meg leginkább betegségnek, az kérje azonnal levelező-lapon Richter kiadott intézetétől Lipcseben, a köpekkel ellátott „A Betegbarát” című könyveket. A hozzá nyomtatott hálalratok bizonyítják, hogy a műveikben foglalt jó tanácsok követése által, nem csak ezren-meg-ezren elkerülték a hasznatlan pénzkiadást, hanem még a vágya-vágyott gyógyulást is hamar megtalálták. A könyv ingyen kúldetik meg.

Gyors és biztos segély gyomorhántalmak és következményeikre! Az egészséges fenntartására, a nyelvet, valamint a vér tisztaságát és tisztaságát, és jó emésztést elősegítő, a legjobb és hatékony szer, mindenhol ismerve már és kedvelve:

Dr. ROSA „ÉLETBALZSAMA”

Ez, a legjobb és legnagyobb erejű gyógyszernek a legmondandóbb kiegészítése, mindennemű emésztési bajok, gyomorgörgetések, étvágytalanság, savanyú felbőgés, vértelenség, aranyér stb. esetében teljes biztonsággal állja meg helyét. Eme kitűnő hatású fogva az most már a népek biztos és megpróbáltatásaihoz való. Nagy üveg ára 1 frt, kisebb 50 kr. Előfizető levelek érve állnak megtekintésre.

Óvás! Csak a valódi, eredeti, és a legújabb kiadásokhoz hasonlítsa a csomagolást, és a csomagoláson látható címet, hogy az eredeti szabály szerinti egyedül létező készítmény, mely a Dr. Rosa életbalzsam két kartonban van gőngyölve, mely hosszadalmas és felelősségteljes feladat. Dr. Rosa életbalzsam a „Fekete és fehér” győzelem. B. Fragner, Prága 205-3. számú, cseh, magyar és francia nyelven írt, s a melynek homlokoldalai a törvényes letétben álló mellékelt védjeggyel vannak ellátva. — Val. Dr. Rosa életbalzsam csak készítőjénél.

B. Fragner „zum schwarzen Adler” gyógyszer-tárban Prága, 205-3. számú, kapható. — Az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb gyógyszer-tárban van ez életbalzsamnak raktára. Ugyanott kapható:

Prágai egyetemes házikenőcs

a közönség iratok ezrével elismert biztos gyógyszer minden gyuladás, seb és daganat ellen.

Biztos sikerrel alkalmazható a női mell gyuladása, tejrepedése és kenyeredése, a gyermek elválasztásánál, gyengeség, vérdaganat, geny-fakadás, pokolbűz, kördaganatok, a kéz- és lábujjakon látható úgynevezett körömrétegek, keményedések, duzzadások, mirigydaganatoknál; szalonadagnál, holttestnél. — Minden gyuladást, daganatot, keményedést, duzzadást, a legelőbb idő alatt gyógyít meg; hol azonban már gennyképződés következett be, a helyi és legelőbb idő alatt felhúzza és meggyógyítja. Széleskörűen 25 és 35 krajczár.

Óvás! Mivel a prágai egyetemes házikenőcsöt igen gyakran utánozzák, figyelmeztetlek mindenkit, hogy az, eredeti szabályban, csak én egyedül készítettem. Csak akkor az valódi, ha a sárga ércszelvények, melyekbe töltve van, vörös használati utasításokba (9 nyelvi nyomtatványban) s két kartonokba — melyek a fennbbi védjeggyel vannak — vannak gőngyölve.

Fül-balzsam. A legkiválóbb és számos kísérlet után ismeretesen legmegbízhatóbb szer a nehéz hallás gyógyítására s a teljesen elvesztett hallás visszaszerzésére. 1 palack 1 frt.

Valódiság jeleül:

kitűnő és hatékony voltuknál fogva már 38 év óta a legjobb hírnévnek örvendő különlegességeink

Dr. Suin de Boutemard zamatos fog-szappana

a fogak és foghús épségének tisztítására a legjobb és legbiztosabb szer; 1/4 és 1/2 csomagokban 70 és 35 krajczár.

Dr. Borchardt illatos növény-szappana

igen ajánlható az annyira kellemetlen szepő, pörse-nés, pattanás, s más egyéb bőrtisztáltságok, az ér-dek száraz és sárga bőr ellen, egyszerűsind a legkiváló-nóbb pipere-szappan. Eredeti csomagokban bepe-csételve 42 kr.

Dr. Hartung növényhajkenőce, legjobbnak elismert hajerősítő s hajkihullást gátló hajkenőcs, lége-lyekben 85 krajczár.

Dr. Hartung kinahej-olaja, a haját erősítő olaj, mely annak puhasságot s fényt kölcsönöz. 85 krajczár.

Dr. Linder tanár növényi rudacs hajkenőce, eredeti darabokban 50 krajczár.

Balsamos olajfogó-szappan 35 kros csomagb.

Dr. Beringuier zamatos korona-szesz, az Eau de Cologne quintessenciája, eredeti üvegekben 1 forint 25 kr. és 75 kr.

Dr. Beringuier fügyökér-hajolaja, üvege 1 frt.

Leder testvérek balsamos földi dióolaj-szap-pana, egy drb 25 kr., 4 darabos csomag 80 kr.

Valamennyi fentebb elősorolt szab. cikkek valódi minőségben a következő magyarországi raktarak-ban kapható:

Budapest: Török József gyógyszer-tára, király-utca 12. szám alatt.

Barna Zsigm. gyógyszer-t. „a magyar királyhoz”. Cs. Kiss K. gyógyszer-t. „a királyhoz”. Wlassek Ed. gyógyszer-t. „Moldoványi A. gyógyszer-t. „a fekete medvéhez”. Továbbá az udv. gyógyszer-tárban és Frochaska 7. korszakában. Nemkülönb. Kögler-meister utódai, Neruda Mándor, Stessel és társa és Thall-mayer és társa gyógyszer-üzletében.
Alsó-Kálmán. Tyroler Józ. —
Arad. Elias Armin, Ring Lajos.
Bálassa. Gyarmat, Csarve-nyák György, Kanitz Odón.
Bartfa. Tópeczer Alb. Th. gyógyszer-t.
Békés. Csaba, Varsagh Béla gyógyszer-t.
Brassó. Jekelius Ferd. gyógyszer-t.
Budapest. Kelp Fer., Fie-scher testvérek.
Bonyhád. Strauber B.
Csernovicz. Schmirch J. Go-lichowski I. gysz., Schmidt és Föntin.
Czegled. Bohus József gysz.
Debrecen. Csanak J., Gerény Egger, Köllner Lőrincz gyógyszer-t.
Eperjes. Krivosz Gyula gysz.
Eszék. Dienes J. G. gyógyszer-t.
Fiume. Pannic testv. gyógyszer-t.
Földvár. Nádhera Pál gysz.
Hajdu-Böszörmény. Lányi M. gyógyszer-t.
Kád-Mező-Vásárhely. Kiss Gyula gyógyszer-t.
Ipolyvágy. Sági Fülöp.
Kassa. Eschwig Flod. Ed., Quirfeld K., Strausz D., Me-gay G. A., Wandraschek Kár-gyógyt.
Kecskemét. Mohár Pál gysz.
Komárom. Belloni Angéla, Kovács gysz. és Gruber L.
Közd-Vásárhely. Fejér Lak.
Körmöcz. Ritter J. Lőpöt.
Léva. Schubert Pál.
Liptó-Szt. Miklós. Balló L. gyógyszer-t.
Lőcs. Pokorny Lajos gysz.
Lugos. Veres Lajos gysz.
Makó. Cornides K., Laurensky István, gysz.
Marcznál. István Nándor.
M.-Vásárhely. Kaup és Eck-wert.
Mohács. Szendrey Jenő gysz.
Megyer. Breckner Károly.
Miskolc. Deák Kálmán, a „fe-kele kutya”hoz. Dr. Szabó Gy.
Munkács. Traxler Fr. gysz.
Nagy-Bánya. Haracek József és tá.
Nagy-Becskerek. Weisz Herm.
Nagy-Kanizsa. Rosenfeld Adolf.
Nagy-Károly. Ujházy István.
valamint Magyarország legtöbb nagyobb gyógyszer-tárban, illatsz. és gyógyszerkereskedésben.

Óvás! Hamisítványoktól, nevezetesen a dr. Suin de Boutemard-féle fogpasta és a dr. Borchardt-féle illatos növény-szappan, gyakran előforduló hamisítványaitól mindenkit óvunk.

Számtalan hamisított és hamisítások elárulói sújtattak már eddig is Bécsben és Prágában törvényileg, érzékeny pénzbírsággal.

Raymond és társ.,

es. kir. szabadalom tulajdonosa Berlinben.

Kwizda köszvényfolyadékja

évek óta kipróbált háziszér

csúz, köszvény és idegbajok ellen.

Valódiilag csak az itt mellékelt védjeggyel. — Kapható Ausztria-Magyarország minden gyógyszer-tárban.

Főletét Magyarország részére: Buda-pestben Török József gyógyszer-tárban.

Egy üveggel 1 frt o. é.

Naponkinti postai szétküldés a fő-letét által: **KWIZDA FERENCZ JANOS,**

osztrák os. kir. és román kir. udv. szállító kerületi gyógyszer-tára Korneuburgban, Bécs mellett.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hőlgypor

La VELOUTINE

Különleges Rizpor
BISMUTAL VEGETIVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható:

BUDAPEST TÖRTÉNETE

A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA.

A budapesti (budai) tanítóegylet megbízásából írta

Dr. GÖÖZ JÓZSEF.

Második kiadás. Ára füzve 50 kr.

Bevonul
A zord téli idő hosszasan estével; ki ne találja ilyenkor kellemes szorakozást a zenében? És bármely tünemény alkalmára, kinek nem volna az a legkedvesebb meglepetése, ha szeretteitől egy csészere hangszert kap? Hangszer-ipartermem, mely hasznukban a legnagyobb képességgel vállalt, nemcsak zenének és művészetnek szolgát legelőbbrebb bevételei forrásul, hanem feladatul tükre ki magának, hogy művelők és olyanok, kik ezen idejű alatt valamely hangszert maguknak elajándíttatni kívánnak ezt könnyen és csekély áldozatok árán megtehes-sék, sőt olyanok számára is gondoskodva van, kiknek épenegyel nincs módjukban, valamely hangszert megvenni. Kinek semmi zenei ké-pessége sincsen mechanikai hangszertem segítségével díveneteljes ené-tet szerethet magának. Bővebb felvilágosítások képes hangszertka-logusomban találhatók.
Mindennemű hangszerek és zenélőművek javítása szakértő pont-tossággal elvégzettetik és ócska hangszerek cserébe is elfogadhatnak.
Kivánsa nagy képes hangszertekatalogusom ingyen és bérmentre megküldeték. — Harmonikák külön árgyűjtem. jelent meg.
STERNBERG ÁRMEN
legnagyobb képességgű hangszertkészítési ipartelepe
Budapest, VII. ker., kerepesi út 36. szám.

elajándíttatni kívánnak ezt könnyen és csekély áldozatok árán megtehes-sék, sőt olyanok számára is gondoskodva van, kiknek épenegyel nincs módjukban, valamely hangszert megvenni. Kinek semmi zenei ké-pessége sincsen mechanikai hangszertem segítségével díveneteljes ené-tet szerethet magának. Bővebb felvilágosítások képes hangszertka-logusomban találhatók.

Mindegyik hangszerek és zenélőművek javítása szakértő pont-tossággal elvégzettetik és ócska hangszerek cserébe is elfogadhatnak.

Kivánsa nagy képes hangszertekatalogusom ingyen és bérmentre megküldeték. — Harmonikák külön árgyűjtem. jelent meg.

STERNBERG ÁRMEN
legnagyobb képességgű hangszertkészítési ipartelepe
Budapest, VII. ker., kerepesi út 36. szám.

Dr. Lengiel Frigyes
„nyír-balzsama”

Már maga a növényi nedv, mely a nyírből folyik, ha annak törzsét megfúrjuk: ember emlékeztet őta a legkiválóbb szepítő-szernek van elismerve; ha pedig e nedv a főtallaló utasítás szerint, vagy iton balzsammá alakítottatik, nyer még igazán csodás hatásban.

Ha este az arcz vagy más testfelület azzal bekentetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely száraz, fehér és gyönyörű lesz. E balzsam az arcon képződött ráncokat és himlő-helyeket kisimítja, s fiatalos kinézetet kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szepítőt, májoltatókat, anyajegyet, orrvörösséget, börtörköt s a bőr minden más tisztatlanságát a legelőbb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan”-ja
a legelőbbrebb gyógyszer-szappan, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van e balzsam jó hatásait fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: **Török József** gyógyszer-tára Budapest, király-utca 12. sz. a.

Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszer-tárban, Debreczen Bothechnek gyógyszer-t. Eszék Dienes gyógyszer-t. Nagy-Becskerek Menciaz gyógyszer-t. Nagyszombat Mor-secher gyógyszer-t. Kolozsvár Dr. Ember gyógyszer-t. Brassó Kugler gyógyszer-t. Pozsony Erdy István gyógyszer-t. Szeged Barcsay gyógyszer-t. Temesvár Jahner gyógyszer-t. minden kiválóbb gyógyszer-tárban, illatsz. és gyógyszer-kereskedésben.

3. SZÁM. 1890. BUDAPEST, JANUÁR 19. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt félre — 3 • Külföldi előfizetésekre a postai megfizetéses világi díj is csatolandó

BOHUS SZÖGYÉNY ANTÓNIA.

1803—1890.

A MAGYAR nővilág egyik legistertelbebb alakja költözött el az élők sorából. Egyike azok-nak a magyar matrónáknak, kik a jóté-konyosság művészetét gyakorolják, a hazaszeretet lángját élesztetik, odahaza imádott családfők, ki-felé a női erények mintaképei. Ilyen volt a meg-boldogult, kinek multja előtt tisztelettel hajlott meg minden ember, kinek minden tette, szava kö-vetésre int, kinek a legkésőbb aggság is megörvta a szívjóság, a szelid elnézés, a mindenre és mindenre kiterjedő szeretet el nem enyésző szépségét!

Ilyen magyar matróna volt Világosi Bohus Jánosné, szül. magyar-szögyényi Szögyény An-tonia, kit január 5-én törtült ki a halál az élők sorából, hogy nevét a jótékonyág és a hazasze-retet nemtője aranybetűkkel jegyezze föl.

Bohus Szögyény Antónia elhunyt nem csu-pán egy tisztelt család pótolhatatlan, nagy vesz-tésége; vele egy vezércsillag aludt ki, mely a magyar egyleti élet terén, a jótékonyág tág me-zején, a hazaszeretet templomában irányt adott és eszméket világított meg.

De a 87 éves matróna azzal az édes tudattal hajthatta fejét örök nyugalomra, hogy ezentul emléke fogja a szeretet kapesával összefűzni az egyleti terén a jótékonyág harcosaiól általa felnőtt azt a nemes gárdát, mely lankadatlanul fogja folytatni a megkezdett művet.

Bohus Szögyény Antónia harmincz évig volt a „Pesti jótékony nőegylet” elnöknője, s midőn a hetvenes évek végével lemondott ezen hosszasan és fényes eredménnyel viselt tisztéről, ezt csak forma szerint tette, mert tényleg még utolsó életéveiben is szünet nélkül foglalkozott ked-venez szakában, s az egyleti hölgyek minden fontosabb kérdésben hozzá fordultak tanácsért és még kevéssel halála előtt is 40—50 levelet írt közérdekben havonként.

Kegyeteles szokása volt, hogy minden év ele-jén családias ünnepélyt rendezzen a „vakok intézeté”-ben. Nagy gyönyörűségét lelta a sze-rencsétlen világtalanok örömeiben. Ez idén vé-gzetes betegsége ágyhoz szegelte, s kénytelen volt lemondani a szokásos ünnepély rendezé-séről.

— Mi lesz az idén az én kedves vakjaimmal! — sohajtott föl egy ízben. — De hiszen ott van Wenckheim Krisztina! — tévé hozzá vigasztalódva. S a mint itt gondoskodott helyettesítéséről

a fővárosban, úgy az aradmegyei pártfo-fogoltjait sem hagyta árván.

A dícsőült emlékü Brunswik Teréz grófnővel karöltve, tudvalevőleg ő alapította meg az első magyar kisedővödát Világoson. Ezen emberba-ráti intézmény azóta örvendetesen elterjedt széles e hazában, ámbár a népesedési és a moralista-tisztika azt tanúsítja, hogy némely vidékre még nem igen hatott el a valódi jótékonyág sző-vétnekének fénye.

Hány községnek nincs óvodája és e miatt, hány emberélet pusztul el zsenge korban! Hány

községnek nincs iskolája, s e miatt az irni-ol-vasni nem tudó, s vallás nélkül burján módon fölserdülő nemzedékek mily szomorú erkölcsi állapotban szynlődnék! Hány vidéknek nincs ha-zafias vezetője, ki a nemzetiségi bujtoztatások-nak tapintatos, de szilárd ellensúly gyanánt szol-gáljon.

Mindezen tekintetekben páratlan tevékenysé-get fejtett ki a megboldogult nemes hölgy. Arad-megyében leginkább az ő kezdeményezése foly-tán dícsőrelesen szaporodnak a magyar népis-kolák, a nemzetiségi üzemek nem nagy hullá-

BOHUS SZÖGYÉNY ANTÓNIA.

mókat vetnek föl és gyakran előfordul, hogy a sváb vagy oláh szülők gyermekei annyira megmagyarosodnak, hogy az öregeket is megtanítják az állam nyelvére.

Bohus László, az elhunyt legifjabb fia, buzdulva szeretett anyja példáján, szintén földatávé tette a jótékonyaság gyakorlását és a népnevelés előmozdítását. A világosi családok körében gyűjtést rendezett, oly módon, hogy ki-ki erejéhez mérten pénzzel vagy terményekkel hozzájáruljon a szegény iskolás gyermekek fölneveléséhez.

A derék tanítóné vezetése alatt megfőzik az izletes ebédet és a sok éhes fiú s leány iskola után a saját bögéből, a saját kanalával csillapítja éhét. Mulatságos képet nyújtanak e nebulók például a «krumpli-napon». Ilyenkor kötelesek bicskát hozni magukkal, s tíz órákor az öt percznyi szünet alatt ők maguk hámozzák meg az ebédre szánt burgonyát, vig kaczagás és pajkos terefe közt...

Ezt a kis kitértést csak azért engedtem meg magamnak, hogy kimutassam, mily üdvösen hat tovább a családban az anya példája, s hogy más vidék melegen érző hölgyei is kedvet érezzenek e példa utánzására, mely nem kíván áldozatot, csak egy kis örömmel nyújtott és dúsán kamatozó csekély adományt.

Bohusné férfinak lelki, erélyes természetű, szilárd jellemű hölgy volt. Már kora ifjúságában is össze tudta egyeztetni a leányos vigalmakkal a komoly törekvéseket. Ritka szellemi tehetségeivel és nagy becsvágyával magas műveltségre tett szert. A magyar nyelven kívül tökéletesen bírta a franczia, angol, olasz, német és — a latin nyelvet, s a harminczas évek szokásaként gyakran s folyékonyan társalgott a közélet kitünőségeivel és egyházi férfakkal deákul.

A sors sok nevezetes esemény szemtanújává tette, s végzete úgy kívánta, hogy nem egyszer oly körülmények között maradt egymagára, a mikor gyöngébb szervezetű, s kevésbé hősiességekkel teli nő összeroskadt volna az események sulya alatt.

Az 1838-iki árvíz alkalmával férje, Bohus János, a pozsonyi diétán levén, neje Zsigmond és István nevű kisdete gyermekeivel a Dorottya-utcai lakásukon maradt, s a növekedő vész elől, a fenyegetően zajló Duna óriási jégtáblái között, buzszállító hajón a mostani lánchídfőtől a Gellérthegyig sodortatva a rohanó ártól, ezer veszedelem közt menekült át a budai várra.

Szintén a harminczas években Világoson egy oláh parasztladásáig izgalmaik állta ki a véletlenül ismét magára maradt úrnő, a mi a szabadságharc alatt ismétlődött.

Pest bombázása három-korona-utcai házában találta három gyermekével és azok nevelőjével. A robbanó bombák süvite röpkedtek a ház körül, a család az emeletről a földszintre vonulva, jól-rosszul eltorlaszolt ablakok s ajtók mögött várt hajnalig, s akkor kis szünet állván be a bombasövény, kocsi szedkezve a szent-lőrinczi puszta menekült, hol több száz gyermek talált menedéket.

A három-korona-utcai Bohus-házba, kevésbé a család eltávazása után, egy bomba csapott le, mely a második emeleten át az elsőre tört magának utat, ott szétpattant, s mindent szilánkokra zúzva és foszlányokra tépve, őt szobát egygyé rombolt össze.

Arad bombázásakor Bohusné szintén férje nélkül volt a szorongatott városban, és ott is, mint minden ilyen válságos helyzetében, a legnagyobb hidegvérrel és bátorsággal tanult.

Mozgalmas és tevékeny életének egyik legérdekesebb mozzanata a történelmi nevezetességű és örökké fájó emlékeztető «világosi nap» volt.

A világosi Bohus-kastélyban még most is lát-

ható az a «történelmi» szoba és asztal, a hol a magyar fegyverletételt aláírták. Bohusné jelen volt a gyászos jelenetnél és élénk tollal írta azt le naplójában. Hogy írójának honszerető lelkét megvilágítsam, végső sorait ide iktatom:

«Százazon elmondtam azt, a mit átéltem, — írja Bohusné a gyászkeretű lapok utolsó oldalán, — mi szemem előtt lefolyt, és mégis alig hiszem, hogy volna honfiszem, mely igénytelen soraim átolvasásakor szárazon maradna, s ne hullna abból legalább pár könyv e lapokra, melyek minden sorát, midőn írást, oly sok bánatos könyvem áztatá. Oh, vajha a sok vér, mely elomlott, a sok könyv, mely elfolyt édes hazám földjére, egy szebb jövőnek volna áztató harmata.»

A szabadságharc leveretése után a nemes-szívű honleány, szabadságának és életének kockáztatásával iparkodott a kufsteini, jostfadi, komáromi, újpesti stb. börtönökben selymő honfitársainak keservét enyhíteni. Egész társaságokkal juttatta be az élelmi szereket, bort, meleg ruhaneműt. Haynau e miatt maga elé idéztette, kérdőre vonta és eltiltotta nemtői működésétől; de a bátor lelkű hölgy nem rettent vissza, s a szörnyű zsarnok tilalma dacára is talált módot, hogy vigasztaló s reménytelő szerepét folytassa.

Később, az abszolutizmus nehéz éveiben, termei megnyiták a magyar közügyek bajnokai előtt, s a jótékonyaság zászlaja alatt nem egy hazafias eszme csirázott és lett terebélyes termőfárá a jeles nő ápolása alatt, s midőn virradni kezdett a jobb kor hajnala, Bohusné kezdeményezésére a szűkölködők, a kisdetevelés, az irodalom, a társasélet javát előmozdító számtalan mozgalom indult fényes estélyein.

Az utolsó években visszavonult a közélet fardalmaitól, hogy életének alkonyát családjának szerető köre tegye derültt; de azért éber szellemmel és érző szívvel kísérte figyelemmel az eseményeket, s bár nem szerette szívét ajakán viselni, nem érzett gyűlölséget senki iránt, valamint őt is mindenki szeretete, tisztelte.

Utolsó betegségében nem sokat szenvedett és midőn László fia karjai közt kimúlt, valóban csak átszenderült egy jobb életre.

A milyen hosszú és áldásos volt élete, s a milyen fájdalom nélkül enyhe a halála, oly hosszú és áldott legyen a mintaszerű honleány emléke közöttünk, és oly nyugodt és békés pihenése a sirban.

KÜRTY EMIL.

IN VINO EST VERITAS.

Mondják: borban az igazság! Nyissatok ki hát a csapját Annak a hordónak... Hadd folyjon az igazság itt, Hol annyi sok csal és ámit, Tartva magát jónak.

Hazugság az, mit a népek Komoly képpel elmesélnek, Hogy ezen a földön Egy embernek rossz szeszélye, Dönthet mindent lángba, vérbe... Többi sirjon, nyögjön.

Hazugság az, hogy erényed Jutalmat hoz itt tenéked, Vagy a más világon... Az erénynek kő itt díja, S könnyeit ha mind elsírja, Lenn az örök álom.

Hazugság az, hogy az érdem — Ha nem csúsz-mász is itt tédren — Ülhet magas polcon... Lenn marad az, meg se látva Eltakaró köd- s homályba, S úszik fenn a poltron.

Hazugság az, hogy itt bölcsnek Homlokára babért kötnek, S hire, neve terjed...

Bölcs eszével éhen halhat, A tömegnél kelt unalmat, Bolond nyer figyelmet.

Hazugság az, hogy szeretnek Kik körében jó szívednek Élnek boldogítva... Álnapoknak csalfa fénye Ejt itt téged tévedésbe, S kísér el a sirba.

Ott alant egy kicsi féreg, Az szeret csak híven téged Egész a halálig... Húsdot ha mind lerágta — Összetör két apró szárnya, S veled porrá válik.

DÖMÉNY JÓZSEF.

JÁHEL.

ELBESZÉLÉS.

Írta BAKSAI SÁNDOR.

(Folytatás.)

III.

«Tisztelt Uram!

«Jól esett megpillantanom nevét ez elbeszélés szokatlan címe alatt, mert szeretem önt — e vallomásomban nincs már semmi veszélyes sem önre, sem rám nézve, — szeretem önt, nem mindenek fölött, hanem mindazok között, a kik bennünket a mi becsületes magyar népünk hajlékaiba bevezetgetnek. — És ha még is jobban megörültem az ön nevének, az az oka, hogy másokkal gyakrabban találkozok az ember, önt pedig ritkábban látom. Éppen hét esztendőre, hogy utolsó elbeszélését olvastam a «Vasárnapi Ujság»-ban. Ez eszembe juttatja, ama bizonyos fekete kakast, mely hetedik esztendőben költi ki egyetlen tojását, s abból lesz a sárkány.

«Érdeklődéssel várom a sárkányt. Vajjon olyan lesz-e, mint a kit a gyermekek tavaszszal feleregetnek, vagy amolyan mesés lény, mely megésszi a felhőt s kiiszja a kutakat. Attól félek, s önt is félttem, hogy az ön sárkánya nem hogy felszítja, hanem inkább szétszórja a vizet, — vagy annál még valami rosszabbat. Igen kényes tárgyat választott ön, hogy a szegény kis Péterkét elébünk állította. Nehéz helyzetet keresett magának, melynek Scyllája és Charybdis között nagyobb ügyességgel kell átsiklania, mint Zolának, a kinek materialismusa, ha kitarja és egyeníti is, csak az erkölcsi s nem a fizikai undorítót tárja ki. Vigyázzon!»

Ezt a levelet Jáhelem első szakaszára kaptam távoli kézbe. Kötelességem a válasz, melyet könnyebbség okáért itt küldök el.

«Asszonyom! Nem lesz belőle sem mesebeli, sem papírosbeli sárkány! Legfeljebb szőlőindá, mely egy nádas parasztház tornácát árnyékozta be, — vagy egy szederindá, mely egy arasznyi területet befut az ugaron. Zolától ne féltsen! Nem ragadt rám belőle semmi, nem is ragadhatott, mert sohasem olvastam belőle semmit. Nem hypokritaságból, nem is kényességből: egyszerűen azért, mert az első fejezetem rendesen elaludtam, s álmomban megalkottam magamnak a képet azokról az érdekesítő regényekről, melyek annyi asztalról leszorítják a mi könyveinket. Olyan szép a föld színe! A vetések, az erdők, a berkek, a nádasok, az én népem fiai és leányai! Miért mennék én a föld alá turkálni mint a nekrophorus. Hát ne féltsen Zolától, féltsen inkább a mi nagy íróinktól, kiknek ha én egy sorát elolvasom, kicsik kezemből a toll, mint Szent Cezília kezéből a lant, mikor az angyalok énekét meghallotta. Ennek tulajdonítsa az én írói dilettantizmusom hetes napját is.

«A mi pedig a szegény kis Péterkét illeti, én ötlet a kegyed szalonjában láttam ezelőtt mint-

egy husz esztendővel. Nem emlékszik rá? Mikor a kis Aladárka kipirult arecczal rontott be közőnk az oszonnajáért? «Kedves kis Bráda Jancsim te!» Szólt kegyed, karjait kitarva a rohanó gyermek felé, kit ölbe kapott, s miután piros orozáját, — főként a centrumban, — jól megtörülgette, összecsofolgatótt. Ki volt, mi volt az a Bráda Jancsi? Talán az udvarbíró fia, — vagy a faragó bérese? De hogy Aladárka hogyan jutott a Bráda Jancsi névhez: ez meg volt írva azon a csipkekendőn, mely a piros orezákon nem lényegtelen módosítást eszközölt. Kegyed letörölte a fizikai rutat, de maga a jelenet aethetici volt. Más a kényes, más a finnyás. Ha kegyed akkor Aladárkát kikergeti a szobalányhoz, ez lett volna talán fizikai szép, — de morális rút. Ez a finnyáság.

«Elhiszem bizony, hogy a finnyáság jobb szereti ezeket az ártatlan kis semmirekellőket fényképeken vagy rézmetszeteken látni, a hol kifogástalan ruháskában és zsebkendő nélkül mutatják magokat világ végéig; de az ilyen kis angyal nem is szolgáltat ám okot semmi drámai konfliktusra. De nézze meg az én Péterkém, már is milyen kis «homo emunctae naris» lett belőle.» Egy szó mint száz, az én tervemben szükség volt a Péterke virtustalanságaira, s Péterke csak így léphet a világba, vagy sehogy sem.

«Egyébként pedig ez az egész aethetikai excessus egy világban járhatlan falusi jegyző búné, a ki a maga firmája alatt kezdett az elbeszéléshez. Hogy tovább ne botránkoztassa az olvasót, kivettem kezéből a tollat. Majd én jobban tudom, mi a decorum.»

IV.

A nagy világban úgy a szokás, hogy a kis leányt beviszik a nevelőintézetbe, ott tartják, míg ki nem nő minden ruháját. Mikor már jól kinőtte valamennyit, hazahozzák, újra felruhazzák, s várják türelemmel, míg az új ruha növi ki a leányt. Mikor egészen kinőtt az aranyos szárnya a kis pillangónak, akkor elviszik a jogászbába, s ha ott letette a próbát minden tánczból — esteli harangszótól reggeli harangszóig, — s járta néma megadással, a nélkül, hogy avagy csak egy halk sóhajban is panaszkodnék a sok alkalmatlankodó ellen: ezzel fel van avatva nagy leánynak. Meg van neki engedve albumot tartani, arcsképeket gyűjteni és elveszíteni, sőt emlékkönyvet nyitni, azokban verseket, eleveneket és holtakat, bemásoltatni. Mindez a kedves jó anyám gondos felügyelete alatt. A bálókra hónapokkal előbb készülünk, kapunk egy csinos kis jegyzőkönyvet, melybe példás pontossággal jegyezzük be, melyik tánczczal kinek tartozunk. Ha fiatal urak letaposták miattunk egymás lábát, az nekik fájhat, de nekünk annál jobb.

Idelent sok dolog másként történik. Először is, a mi leányaink — kicsi nagy egyaránt — mindig erősen kinőtt ruhában járnak. Nem is rejtegetik őket három-négy esztendőig, mikor az iskolából kiálltak, hanem eresztik szabadon a pázsitra, anyai felügyelet nélkül; hadd lánykodjanak, hadd járják a tánczot, eleinte kerekben, s később — ha vállalkozó akad, a kivel magokat nagy sikoltások között elhuzatják, — párosan is. Majd eljön az ideje annak is, mikor a csipkés fehér gyolcs vagy piros keskenő, melylyel a pársira indultak, oda vész. Nem is merik elpanaszkodni, de édes szülők észreveszi, és szidja is a leányt, noha nem szerfelett; inkább annak szeretne nyomára jönni, vajjon ki találta meg? Ez az esemény idelent csak annyi, mint odafent, mikor Aranka kisasszony fényképek hült helye marad az albumban. Aranka

* Emunctae naris. Tiszta orru. Érett, tiszta ítéletű. Horatius.

kisasszony másikat, harmadikat s tizediket illeszt az eltűntek helyére, s minél több a kára, annál boldogabb. De idelent! Jaj volna annak a leánynak, a ki a kendőjét sűrűn elhagyogatná, avagy csak másodizben is elvesztené. Őrzi is; nem is engedi; nincs is hatalom, a mely akarat ellen kiragadhatná. De nem is támadják meg érte. — Kendőt rabolni olyan leánytól, a kinek egy keszkenője már «jó helyen van», tiltja a bevett szokás. A ki derűre-borura engedi kendőit: annak a fején a pártá nem áll erősen, és mikor leesik, nem esik senki ölébe, hanem a maga nyakába szakad.

De még az első kendő elvesztése sem megy könnyen, mert annak is megvannak a maga szertartások formáságai. Nem úgy ám, hogy csak kikapjuk a leány kezéből, elszaladunk vele, s azzal vége! Sok táncznak kell azt megelőzni, s az a sok táncz mind nem egyéb, mint folytonos udvarlás, állhatatossági bizonyíték, néma szerelemvallás; — egyszersmind félenk tudakozódás aziránt, vajjon, ha arra kerülne a dolog, megválna-e kendőjétől a leány?

A leánysereg — rendszeren előbb jelenik meg a pázsiton — koszoruba fogózza saját dalára járja a lassut, mindaddig, míg a legénység felgyülekezik. Nincs rendező; de mégis mintha minden megállapított terv szerint történne, mert a legénység megjelenésére a leányság felhagy a tánczczal és átengedi a tért. Itt már zeneszóra lejtenek, szintén lassut, mely nélkül tánczot kezdeni csak odafent szokás; idelent kinevetnék vele az embert. A leány már tudja, mikor akar tempót váltani a cigány; jó előre előveszi a kendőjét, s valamelyik kis szájtátónak — gyerekleányok, kik a körön kívül állva lesik az apródi megbízatást, — odaveti.

— Vidd a Bor Viczának!

A kis apród csücskén fogja a kendőt, viszi a Viczának, vagy annak a kinek; megmondja, kiküldte. A leány, ha elfogadta a hívást, megfogja a kendő másik sarkát, s engedi magát vezettetni a kendő gazdájához. Kezdődik a kettős.

Még ezután igen messze van az, mikor a leány ki meri nyujtani kezét a leány kendőjeért.

És ha fel van is rá bátorítva, nem könnyen jut hozzá. Idelent, csak úgy mint odafent, az ilyen esemény egy merénylet, melyre «lázzad a szűzi büszkeség», sőt, — ha a leány szemre való, — még a legénység is. Véres fej és nyakra-valóások egy ily kendőnek az ára, ott a leány szemeláttára, melyre a Vicza idelent csak olyan büszke, mint Aranka kisasszony odafent arra a felkötött karra, melyet a dalias Elemér ő miatta hord a nyakába kötte.

Igy éli világát vasárnapi vasárnapi a mi Péterünk is, kinek Rákhel asszony takarékos keze esetről-esetre kiszolgáltatja az egy hatost, ha tetszik borra, ha tetszik cigánynak; de mégis inkább a cigánynak, mert az fárad érte. Azonkívül pedig minden két vasárnapi egy szivar, melylyel tehát úgy kell gazdálkodni, hogy fele megmaradjon másik hétre. Minek a! Szivar nélkül is szép az, a kinek olyan csipkéből van a gallérja, meg a közelője.

Nemsokára Jáhel is odakerül, a kinek viszont Bálint gazda tölti meg mézes mogoróval a kendőcskéjét, hogy Rákhel asszony a szemét törölgeti, mikor látja. — Annyira sokalja.

— Hát! — dörmögi Bálint gazda — minden lány pattogatott kukoriczával megy oda, ő se menjen pusztá kézzel.

Ezek az apró jelenségek mutatják, hogy a Jóra-ház mennyezetén nincsen felhő; — a mi volt is, eltakarodott messzi-messzi, az ég szélére, s az is meg van aranyozva.

És ha még van, a Péter lelkén van.

Lassan gyülekezik, lassan sötétedik, a mint látja vasárnaponként, miként rajozzák körül a

legények Jáhelt. — Vinnyoghat, kajdászhat a sok kiöltözött első padbeli, azért ha lapdázna, minden legény Jáhelnek hajtja a lapdát, ha tánczolnak, egymást éri nála a sok kendő-vívó apród. Jáhel válogathat bennök. De Jáhel nem válogat; lapdája nem száll legény felé soha; a tánczkendők közül is azt fogadja el, a melyik legelőbb jut hozzá. Fordul, perdül, siklik, magásra szökken, csak úgy, vagy még szebben mint a többi lány, vagy aprózza mint a többiek, míg jobbra csendesen nyugszik a legény vállán; de ez a nyugvó kéz egyuttal tiltó kéz is, mely a leányt egy hajszálnyival távolabb tartja, mint a legény szeretné. Csak egy hajszálnyival, de ez elég; és a leány, a ki egy vállfeszítéssel felönti a terhes kocsi, — nem tudja azt a hajszál elszakítani. Tánczon kívül futkározás, enyelgés, legyeskedés, sőt pajkosság is a pázsít élete. Jáhel is futkos; gyorsabb a többinél, nem is éri utól a legény soha. Nem azért, mintha a legény jobb futó nem volna, hanem azért, mert Jáhel nem engedi annyira menni a dolgot, hogy ötlet elfogják.

A legesebbsébb futás közben megáll, visszafordul, beszédes szemeit üldözőjére függesztve, bevárja. A bamba legény aztán csak áll mint a bálvány, nem tudja, mihez fogjon; néz egy darabig a levegőbe, végre nagy nehezen egyet gondol, vagy nem is gondol, csak tovább áll. Egyik sem tudja, miért kell ennek úgy lenni. Az a hajszál az oka: a jus belli et pacis csúdalatos törvénye a szívekben, mely a védtelent védelmébe veszi.

Még olyanok ellen is, kik a játéknak nem gondolnak egyébre, játéknál, s kiknek mit volna egy hajszálát elszakítani? Hát akkor Péter ellen, a kiről, ha uri legény volna, ugy szólhatnánk, hogy komoly cseljái vannak, a ki már nyolcz esztendő észszel Jéhunak ajánlkozott a Jáhelke mellé, és a kinek szemében ez a hajszál egy pánczélozott fallá változott! Olyan bizalmasok otthon a közös vagy megosztott napi foglalkozásokban, ugy függenek egymástól, sőt őrzik egymást, sőt enyelegnek is apró szentek napján, áprilishátában, vagy husvéti öntözéskor! Mit nem adna érte Péter, ha mindezt a pázsitra is ki lehetne vinni?

Mindig elszorult a szíve, mikor Jáhel, két ujjá közé csipve a kendő végét, jó kedvvel vitette magát a tánczra, akármelyik legénynyel. Ha majd egyszer kendőt veszít ez a leány, s elkezd mindig ugyanazon egygyel tánczolni: akkor az annak a legénynek halála lesz!

Ki lesz az? Szeme mindig Jáhelen járt, de vizsgálata eredménytelen maradt. Jáhel nem válogat a kendőkben. Ez felbátorította Péterünket s egyszer ő is nagyot mert. Kiválasztotta a legfűgőbb kis leányt, s jó előre odavetette neki a kendőt. Vidd ezt a Jáhelnek!

Megelégedéssel szemlélte, hogy a kis apród néhány lépéssel megelőzi a többi; azután látta azt is, hogy Jáhel megfogja a kendő végét, de megint elbocsátja, és gyenge mosolylyal egy hosszú nyugodt tekintet vetve Péter felé, másikk kendő után nyujtja kezét.

Odafent a Péterek ilyen esetben találhatnak egy jó barátot, a ki az ilyen válogatós leányt tánczra kéri, azután kitanácsoltatja a folyosóra, ott hagyja és kicsukja. Lesz belőle szégyen és halál. Idelent nem szokás leánynyal vívni egyenetlen párbajt, hanem kikeressük a kosár értelmi vagy érzelmi szerzőjét, abba belekötünk, és... megverek valakit, vagy engem valaki! — Mindenképen elég van téve a becsületnek. Csak hogy idelent okosabban, ha ugyan nem tisztességesebben.

Péter nem ment ennyire. A hajszál megkötötte a kezét is, meg a haragját is.

Csak mikor hazafelé ballagtak; alkonyatkor,

— mert a mi idylljeinkben a bornyusorda is egy motivum, — szó nélkül, elől a legény, utána a leány, a mint illik; mert egymás mellett csak kikiáltott párok mehetnek, — hosszú hallgatás után annyit kérdett meg Péter:

— Hát te miért nem akarsz én velem táncolni?

— Ugyan ugyan! felelt feddőleg a leány, — már hogyan táncolnék én teveled, mikor testvérbátyám vagy?

Péternek nem tetszett ez a megokolás, de annyira fején találta, hogy elállt bele a szava.

De meg volt kezdve az ostrom, s folytatására hajította a legényt valami.

(Folyt. köv.)

BUDAPEST ÉS KÖRNYÉKE 170 ÉVEL EZEDELŐTT.

— A Kárpát-egyet Budapesti osztályában tartott felolvasás. — (Vége.)

A mennyire helyén volt a főváros körüli falvakba munkás földművelőket telepíteni: ép oly káros hatásának bizonyult, hogy magába a fő-

más közt csereberélhetik házaikat, de katolikus ember házat vagy telkét, protestáns vagy görög nem szerezheti meg. A zsidók még Lipót alatt, a kamarai községet képező Ó-Budára internáltattak.

Ellenben a német katolikusok úgy az országos kormány, mint a testvérvárosok már megtelepedett polgársága részéről, tejben-vajban fűrosztetnek: nemcsak a megígért hat evi, hanem kivált a kézművesek, gyakran tizenöt évi adómentességben, s mindenféle kiváltságban részesültek. 1711-ben a német katolikus általában ingyen kapja a kamarától a házhelyeket, sőt házakat is. Csak az a feltétel, hogy a házhelyet bizonyos határidőig bekerítse, a házat pedig ujjaépítse, lakhatóvá tegye.

Kormányhivatalnokok, tábornokok, kamarai tanácsosok, majd a megyei tisztviselők, mind ingyen jutnak roppant telkekhez, egész 1715-ig. Azonkor már némi fizetésért. 1715-ben szerzi meg Haruckern János György udvari kamarai tanácsos az uri (mai kecskeméti) utcában a Vorster-féle házat és telket, mely azóta, bár változott formában, mert 1853-ban egészen ujja építették, — folytonosan családja, t. i. a töle leányágon leszármazó gróf Wenckheimok

Wienergasse lett. Csak a Szent-Zsigmond- vagy zsidó-utca nevezetett továbbra is alte Judengasse-nak. — lucas a non lucendo — a menyinyiben ott ugyan III. Károly alatt zsidó csak nappal fordulhatott meg, este felé vissza kellett húzódnia Ó-Budára.

A városrészek régi neve szintén nem éledt föl többé Budán; de az 1711-ben kapott elnevezések maig fennmaradtak, jelölül annak, hogy fővárosunk történetében a folytonosság és állandóság csak 1711-től számítható. Azóta Budán a régi Felhőviz városrész Landstrasse; a régi Szentjakabfalva és Újbuda Neustift, a Tabán — lakosairól — Razenstadt néven nevezetetik.

Pest, vagyis a mai Belváros, körül volt kerítve. Bátyáin hét rondella dől a Rákos felé, kettő a Dunára. Három nagy kapuja volt, u. m. a budai (később váci), az egri (később hatvani) és a ceglédi (később kecskeméti) kapu. Fő utcái: a Lipót-utca (mai váci, városház, és Lipót-utca) és az úri-utca (mai koronaherceg-utca, barátok-tere, egyetem- és kecskeméti-utca), melyek hosszában szelik át; ellenben az egri vagy hatvani-utca (mai hatvani- és kigyó-utca), a franciskánus (mai reáltnoda- és kalap-utca) s a kecskeméti-utca (mai papnő-

fiatal ember: visszautasítják, mert semmi szükség harmadik kancellistára. A tanács e nyilatkozatát készpénznek vehetjük, mert hogy menyinyi lehetett a városnál az irodai munka, arról világos képet ad az ugyanazon évbéli városi számadáskönyv, mely szerint 1733-ban Pest városa mindössze 11 forint 55 dénár értékű, hét rizma papirost használt föl hivatalos czélokra.

1722-ben a város összes jövedelme 13,430 frt 79³/₄ dénár, kiadása 13,656 frt 1¹/₄ dénár. E pénzt patriarchalisan kezelték: az 1722-ki számadást a Stadtkammernek nevezett városi pénztárnok csak 1726 január 28-án terjesztette helybenhagyás és megerősítés végett a tanács elé.

Pest városa gyér jövedelmre volt utalva. Nagy határa merő homokbucza és mocsár lévén, semmit sem jövedelmezett. Általán a földbirtok, munkás kéz hiányában, akkortájt annyira elvesztette értékét országszerte, hogy például gróf Haruckern 140,000 frt értékű élelemszál-

s az azzal szemközt fekvő Rudas-fürdőt arról hívják mai napig *Bruck-Badnak*. 1711-ben azonban az új hidat a pesti várfalakon kívül verték, közel a budai kapuhoz, t. i. a nagy-hid-utca végén, melyet utjabban Deák Ferencz utcának kereszteltek.

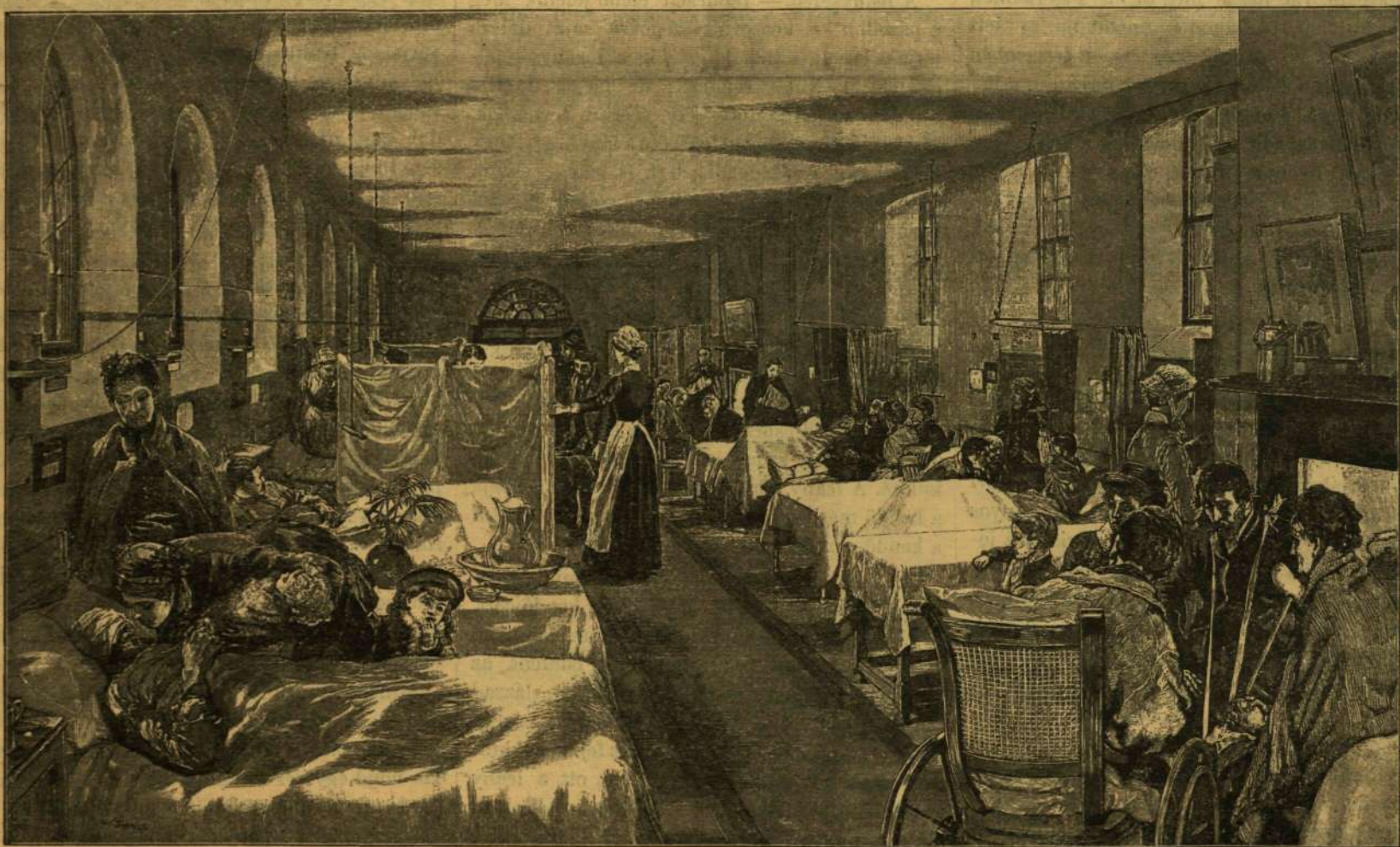
Az új településsel egyidejűleg a legkülönbébb szerzetrendek jöttek a fővárosba: a keresztény fegyveresek nyomában, „Istennek vitézkedő anyaszentegyháza.”

Budán a jezsuiták foglalják el a Boldogasszony templomát, a legfontosabb pozíciót. Kollégiumot, akadémiával, papnöveldevel, nemes ifjak konviktusával kapcsolatban állítanak számukra lakóházakat, s mind ez intézeteket nem mulasztják el százezrekre menő alapítványokkal biztosítani. Ők Budának egyetemes plébánosai. Velök fogódzva építették Buda városa a Bomba-teren a Szent-Anna templomát, mely a vizivárosi jezsuita plébánia szentegyháza. A franczis-

csakhamar piaristák jönnek helyökbe, kiknek számára Pest városa építeti maig fennálló kollégiumjokat.

Fővárosunk ilyen gyors haladásának okait e korban részemről egyfelől Buda és Pest országos központi helyfekvésében, másfelől abban látom, hogy a régidők óta hírneves budai hévízek, melyeket a török vallási okokból jókarban tartott, — mindjárt a visszafoglalás után számos idegent hoznak ide állandóbb tartózkodásra a fővárosba. E fürdők közül legregibb, mintegy négyszáz éves a Rácz-fürdő, valószínűleg Mátyás király korából. Tájékat hajdan erről neveztek Alhőviznek, s midőn ráczok lepték meg, azoktól vette mai nevét a fürdő.

A török uralomnak nincs egyéb áldásos emléke, a fővárosban, mint néhány általuk alapított fürdő. Budai török helytartók készítették a Rudas-fürdőt az 1540-es, a Király-fürdőt az 1560-as években, melyre azonban „Király-fürdő”

KÓRHÁZI TEREM.

városba is fölös számmal jöttek tisztán földművelő települők. Mert egy-egy város, kivált főváros emelkedését nem a földművelő, hanem mindenkor csak az iparúzó és kereskedő lakosság biztosíthatja.

Ily külföldi svábok betelepülésével kezdődik Budapest modern története; azok az új jövevények a legrégibb lakói, kik részint kiszorítják, részint magukba olvasztják az itt talált tulnyomóan szerb és magyarok lakosokat. E szerint Budapestről bizvást elmondhatjuk, hogy a legújabb eredetű európai nagyváros. Végleges megszállása óta, a mióta fejlődése egyfolytában, megszakítás nélkül megy, épen 180 esztendő telt el.

Uj lakosai türelmetlenek. Látszik, hogy idegen földről szakadtak ide mi hozzánk, hol a türelmetlenségnek sohasem volt igazi otthona. Az új polgárok türelmetlenségét még inkább fokozza, hogy császári katonasággal laknak együtt. Így történik, hogy a görög nem egyesültek Pesten 1721-ben nagy nehezen fölvetetnek ugyan a polgárok közé, de már 1739-ben kiteszítatnak azok sorából. Protestáns és görög nézve városi rendszabály az, hogy csak a rég itt lakókat tűrik meg a város falai közt; újabb településeket nem bocsátanak be; csak egy-

birtokában van, s ennél fogva Budapesten a Wenckheim-család a legrégibb magán-birtokos. Alföldi nagyobb helyek, Kecskemét, Kőrös, Jászberény ugyanez időtájtban építetik pesti házait, csárda-formán, udvarukon állással. A megyei urakat szívesen látja a polgárság falai között, s házaikat, mint pl. Sötér pestmegyei alispánét (a korona-kávéház helyén, a váci utcában), valamint a főurakét, mint pl. gróf Grassalkovichét (a hatvani-utcában), minden adó alól fölmentik.

Az új Buda és Pest rohamosan emelkedik, nem annyira a kettejü sas, mint inkább a béke szárnyai alatt.

Budán Ceresola Venerio császári építész és városbíró fölépíti a városházát. 1715-ben megkezdik a vár falainak kijavítása. Az ostrom alatt omladékká lőtt fehérvári kapu kiemelkedik füstös romjaiból. Ujra megnyitja a régi Szombatkapu, csak hogy a jövevény népességtől ezentúl Wiener-thornak nevezze, s a Szent-János-kapu, Wasserthor név alatt. Az utcák régi magyar nevei szintén feledésbe merültek. A hajdani olasz-utca, mint a legelőkelőbb, ezentúl Herren-Gasse; a Szent-Pál-utczából (mai országház-utca) Beckengasse, a Mindszent-utczából Paradeplatz, az ötvös-utczából (ma Fortuna-utca)

velde- és borz-utca) szeltemben mennek végig a városon. Főterei a főpiacz, ma városház-ter és a búzapiacz, a jelenlegi Sebestyén-ter.

A kövezet-vám kövezetre enged következtetni; de viszont abból a tényből, hogy még 1801-ben is Pesten csak három utca volt kikövezve: nem nagy merészséggel következtethetjük azt, hogy e haladó városban hetven évvel előbb még kevesebb kikövezett utca lehetett.

Az utcászopráról 1722 óta van emlékezet, a mikor is a börtönökkel s a rendőrséggel együtt összesen 916 forint 91¹/₄ dénárba került. Igaz, hogy a rendőrség mindössze a városi őrmesterekből és három drabantból állott.

A városi tanács szintén igen kicsiny. Tagjai szenátorok, kiknek élén áll a városbíró, 150 forint évi fizetéssel. A városi tisztviselők és szolgálók összes fizetése 3090 rajnai forint, de azonkívül egyiknek-másiknak malacz, sör és bor-járandóság jutott a várostól. Három egyházi muzsikusi havi fizetése 7 forint 5 dénár, egygyé 1 forint 40 dénár. Az iskolamester, ki egyuttal „regens chori”, 4 forint 10 dénárnyi havi fizetésben részesült, azonban malacz, sör avagy bor-deputátum nélkül.

Két kancellistából áll az egész városi iroda, s midőn ily állásért folyamodnák 1733-ban egy

NEHÉZ ÓRÁK. — VAUTIER BENJAMINTÓL.

lítés fejében kapta meg csaknem egész Békésvármegyét.

Tömérdék háza és telke volt ugyan a városnak, de ezek is, összesen csak 517 forintnyi bértelődjárt jövedelmeztek. Hogy is mehetett volna az e czimen nyert jövedelem nagyobb összegre, mikor például Pichler Mihály szustermester, a mai Kristóffter szögletén 108 négyszögölnyi tért foglaló, „schlecht von kott und holz mit einen tag (Dach)” ellátott városi házáért, házbér fejében évenként 40 dénárt fizetett.

Tizenhatsz malma volt a városnak a Dunán. Ezekért együttvéve 36 forint árendát fizetett a molnár czéh.

Ilyen apró-cseprő summákból nem fedezhette volna a város 13,000 forintnyi szükségletét. Főjövedelem-forrása a városi sörfőzőház, mely 2345 forintot, és a dunai hid váma, mely Pestnek és Budának külön-külön 2746 frt 68 dénárnyi jövedelmet hajtott. A hidvám tehát a legnagyobb bevételi tétel Budapest 1722-iki háztartásában.

A török világban a mai eskütnél volt a hid,

kánusok a legrégibb szerzetesek a fővárosban. A török világ alatt ez az egyetlen szerzet gondoskodott a katolikus lakosság lelki szükségleteiről. A török kiveretése után Budán a mai helyorségi templomot kapták meg, s a mellé építették kolostorukat. Szintén a várbán helyezkedtek el a karmeliták, a vörös csillagos vitézek cseh rendje, és a Pozsonyból ideköltözött klarissza-apácák, kiknek temploma és kolostora falai közt ma a belügyminiszterium segédhivatalai vannak elhelyezve. A Vizivárosban kapuczinusok, boszniai franciskánusok, és bécsi Erzsébet-rendi apácák, a vörös csillagos vitézek cseh rendje, és a Pozsonyból ideköltözött klarissza-apácák, kiknek temploma és kolostora falai közt ma a belügyminiszterium segédhivatalai vannak elhelyezve. A Vizivárosban kapuczinusok, boszniai franciskánusok, és bécsi Erzsébet-rendi apácák, a vörös csillagos vitézek cseh rendje, és a Pozsonyból ideköltözött klarissza-apácák, kiknek temploma és kolostora falai közt ma a belügyminiszterium segédhivatalai vannak elhelyezve.

Pesten a pálosok magyar szerzetrendje a mai egyetem telkén építkezik. Szemközt velök, a mostani zálogházban, melyet később kis szeminariumnak neveztek, a klarisszák foglaltak helyet. A franciskánusok és a szerviták mostani telkükön építkeztek, a domonkosok az angol kisasszonyok mai kolostora helyén.

Az oktatásügy Budán a jezsuiták, s kezdetben Pesten is azoknak a kezén volt; itt azonban

nevezete mult századi König Ferencz nevű tulajdonosáról ragadt. A Király-fürdővel csaknem egy időben, 1566-tól 1579-ig, építette Szokoli Musztafa a Császárfürdőt, mely mai nevét Lipót császártól nyerte. Ezekhez járult még az aga-hévíz másképp *Szüzek-fürdője* (Jungfrau-Bad), melyet aztán természeti sajátosságairól, Sáros-fürdőnek neveztek.

A hévízek e mesés gazdagsága magában véve elegendő lenne arra, hogy e helyen nagy város alakuljon. S kétségtelen, hogy a török kitakarodása után Budán s Pesten észlelhető, aránylag igen nagy idegen-forgalom oka a fürdőkben keresendő. Viszont az idegenek nagy számát abból következtethetjük, hogy már III. Károly uralkodása vége felé Budán úgy, mint Pesten, a legtöbb szép ház kocsmárosok, vendéglősök, serfőzők kezén van. Pesten legnagyobb kocsmák a Fehér-hajó, melynek a helyén most a bécsi utca húzódik, mellette a Fehér-bárány, melynek helyére a szerviták gróf Teleki ház épült; továbbá a Gróf kocsmája, s a Fehér-ökör, a kecskeméti ház mellett.

A legelső kávéház Pesten 1714-ben nyílt meg. Mivel tulajdonosát így találjuk följegyezve: „Cavesider Blasius, ein Raz Cath. Rel.“ — kávéháza valószínűleg holmi török-fajta primitív kávéház lehetett. Nyugati módra, „Piliard“-dal ellátott kávéházat csak néhány évvel később rendezett be Starck János német polgár. A legelső cukrász-üzletet, 1734-ben egy olasz ember, Bellieno Ferencz nyitotta, ki mint „Csocoladimacher und allerhandt Vasser-brenner“ vétetett föl a polgárok közé.

A hévízekeken kívül, mindkét város felvirágzásának előmozdítására senki és semmi sem tett többet mint a katonaság és a katonai készülődések. Buda és Pest III. Károly alatt ismét fűdpotja a német birodalomnak a török ellen irányuló hadjárataiban.

Budán a vár tövében, Pesten a mai egyetemi templommal szemben eső sarokház helyén, ágyúöntőműhely rendezték be. Élelmezési raktár áll fenn Budán a későbbi népszínház, Pesten a curia helyén. Sínház épült a jelenlegi Wurm-udvar telkén. Sütőkemenczék füstölögtek mindkét városnak több pontján. Budán két puskaporostorony van, melyek egyike 1723-ban fölrobbanván, a fehérvári kapu környékét összerombolta. Ó-Budán volt a löpormalom és a salétrom raktár. Szóval mindkét város katonai szertár, melynek jellemző, maig fennálló emléke, a III. Károly által Budán építtetett fegyvertár (Zeughaus).

Pest városának első monumentális épülete is, mely maig is az, szintén e korban, katonai célokra épült. Az uralkodóról Károly-kaszárnyának nevezett rengeteg épület tömör falait, a szerviták telkén, a császárné, a primás és a püspökök költségén Martinelli építész tervei nyomán, 1716-tól 1727-ig rakták le. Rokkant katonák kórházul szolgált az egy ideig, később azonban gránátosok kaszárnyájává lett; ettől vette nevét a gránátos-utca.

Atalán 1715 óta, midőn a török elleni hadi készülődések központjává lett Buda és Pest: mind a kettő rendkívül hirtelen emelkedik. S im itt a különbség a török és a nyugat európai lakosság közt. A török lakosságon s városán egyáltalában nem látszott meg az a dáriusi kincs, mely itt jött forgalomba; ellenben a német polgárság felhasználja a kedvező alkalmat saját vagyoni állása és városa emelésére.

Ne mondjuk hát, hogy a hévízek, a város központi fekvése, a Duna főfontossága vonalata a két várost azzá, a mi. Mert nem csupán afféle holt dologtolt, hanem mindenek fölött a bennük lüktető eleven erőltől függ a nagy városok virágzása. Budapestet is első sorban a sokat gunyolt prudens és circumspectus polgári szellem teremtő munkássága emelte nagy hírtelen földrészünk egyik legkülönb városává.

BALLAGI ALADÁR.

AZ ELSŐ ÉS UTOLSÓ SZOLGÁLAT.

(1849.)

Visszafelé indult a honvéd sereg Poroszlóról. Windischgrätz herceg Kápolnánál szerzett bárbain megpihenve, nem találta szükségesnek, hogy bennünket üldözzön, hiszen azt jelentette volt Bécsbe, hogy a lázadók csak egyes szétugrasztott csapatokban csavarognak túl a Tiszán, a hol az ott cirkáló császári katonaság által mulhatatlanul fel fognak konciztatni. Az ily okoskodás után nagyon természetesen találták Bécsben, hogy a győzedelmes hadvezér az efféle apróságokkal mit sem törődve, fáradt seregével Pest felé vonult.

És mai napig sincsen tisztára kiderítve, mi bírhatta Windischgrätz herceget ama botrányos visszavonulásra, ha csak Schlieben orosz tábornok fellegóságában nem osztozunk, a ki azt állítja, hogy az osztrák alvezérek semmi szín alatt sem akartak a magyar haderőnek tul a Tiszán való üldözésébe beleegyezni, attól tartván, hogy ott aztán két tűz közé szorítva, a Kerecsendnél és Szihalomnál oly roppant rugókonysággal harezoló lázadók által tönkre tetetnek.

Mentünk tehát visszafelé, illetőleg előre, mit sem törődve a terep roppant nehézségeivel.

Jó magam nem voltam egészen baj nélkül, mert a csata másodnapján egy tölem alig 80 lépésnyire elrobbanó gránát szilánkjai lovam mindkét hátsó lábát elszakították, engem pedig olyannyira megdöbbentek, hogy nyeregben nem ülhettem. Szodifridt dandárnak, az utászkar

főnöke, kivel a Guyon hadosztályában az egész téli hadjárat alatt harcoltam, felajánlotta podgyásos szekerét, melyhez paripámát kötöttem, míg magam úgy a hogy néhány kéve szalmán hevertem a kocsi derekában.

Lumnitzer Sándor főtörzsorvos, kinek a csata után egy nehéz sebese esett osztrák vértés főhadnagyot, báró Rothhausen Miksát nyugta mellett átadtam, azzal biztatott, hogy sebem néhány nap múlva beheged, ha a nyereggel fel nem töretem. Ámde másként vélekedett Guyon ezredes, hadosztályparancsnok, a midőn a poroszloí töltésen a szekeren megpillantott. Szokott nyájasságával azonnali főbelövetéssel fenyegetett, ha tüstént be nem vonulok a csapathoz, stb., míg csak „ad oculos“ nem demonstráltam, hogy ez teljes lehetetlenség, mert ulti nem tudok.

A szekerek mellett elvonuló egész hadosztály ismeretlen tisztikara előtt azonban még sem akartam a többé-kevésbé sikerült élelekeknek kitve maradni s így nagynehezen felkapaszkodván 17 markos vasderesem hátára, lépést ballagtam a többiek után.

Különbben is bokros és ideges lovam sehogy sem akarta megérteni a szokatlan menetelést, és minden lovas csapat mellé odaszegődött, a honnan aztán egyéb segítség hiányában, jó szóval és cizrogatással tudtam csak elterelni.

Dél felé járt az idő. midőn a mögöttem menetelő tömegek harsány éljenzései felverték rossz kedvemből; három vagy négy szekérnek nyitottak utat a sorok, és midőn a bennülők leszálltak, újra felhangzott, ezer meg ezer torokból: „éljen Kossuth Lajos!“

A kormányzó a töltés árka szélén haladt gyalog; mögötte egy szekeren Csernátorny Lajos jött, kit látásból ismertem.

Tudja isten hogyan, de eszembe jutott, hogy Kossuthot megkínálom lovammal, és a midőn mellettem gyalog elhaladt, ezt csakugyan meg is tettem. Kossuth végig nézett rajtam, s midőn nagyon is elkopott császári egyenruhámot meglátta, hogy sokan mehettem keresztül, mióta a csurap fekete-zöld arany zsinorzata annyira elkallódott, de különben is kiéhezett és agyon-sanyargatott arczaom a testi fájdalom nyomai nagyon is észre voltak vehetők, azzal a bizonyos csengő hangjával, melyet azóta csak egyszer hallottam, megköszönte ajánlatomat. „Önök inkább lehet szüksége lovára, mint nekem, látom, rossz borbén van. Még egyszer köszönöm szíves figyelmét.“

E jelenetre Csernátorny Lajos is emlékezni fog, kinek szekere alig öt lépésnyire haladt a töltés mellett.

Jól tudjuk, miért jött Kossuth akkoriban Debreczenből a hadsereghez. Mint afféle osztrák nevelésű lovas tisztnek kisebb gondom is nagyobb volt, mintsem hogy a nem várt látogatás célját fesszegettem volna, és mire sebem felig-meddig begyógyult, megint ott voltam embereim között, kik nélkülük már csak azért sem érezték magukat jól, mivel rövid távollétemben új és ismeretlen tisztre bízták őket. Majdnem kivétel nélkül 18—20 évet szolgáló huszárok voltak. Visszaszál és fekete arvas zsirral mindig kökemény hegyesre pödört bajuszkok alatt az örökké tartó bagózástól elfekettült fogaikat vicssorgatva némán fogadtak.

Semmi baj, legények? kérdem a század rendes átvétele után az arczél előtt megállva.

Erre Szecsődy Péter trombitás erősen fészkelődni kezd szürkén, de nem beszél.

Akar kend valamit? kérdem újra.

Hát alásan jelentem víté főhadnagy uram, igaz-e, hogy a medáliátam nem szabad többé viselnem?

Szecsődy Péter trombitás ugyanis mint 16 éves legény részt vett a Napoleon elleni utolsó hadjáratban és 1815-ben a közep arany vitézségi érmet kapta, melyet most mint ötven éves ember viselt.

Ki mondta kendnek, hogy a medáliátam nem szabad viselnem?

Az új strázsamester ur.

Viselnem nem csak szabad, de muszáj is kendnek, — volt a válaszom.

A mint aztán megtudtam, az épen ötödik hónapig szolgáló „új strázsamester“ hazafias tüntetési visszkategből ráfordított Szecsődy Péter harminczharmadik szolgálati évét betöltő trombitásra, hogy a Ferencz császár arczképével díszített aranyérmet viselnie nem szabad. Ezt aztán az öreg huszár lelke sehogy sem vette be, míg csak szíve panaszázt előttem ki nem öntötte.

Szecsődy Péter 1862-ben halt meg Bögötén, és holtá napjáig viselte arany érmet.

Midőn Szölöslőnél szürkénjéről le kellett szállnia, trombitáját nem akasztotta a nyereg kápájára, a mint ezt a többi trombitások tették, hanem zsinórstól, mindenestől mándliszákjába rejtette.

Gyulán az osztrák tábori biztos, ki a régi sorozatok legénységét a honvédektől külön szortírozta, azt találta Szecsődytól kérdezni, hogy betöltötte-e már szolgálati idejét? és midőn megtudta, hogy 1814 szeptember 9-én lett besorozva, majdnem hanyatt vágta magát ijedében.

A vitézségi érmet nem vették el tőle Aradon, hanem utóbb négy év múlva a cs. kir. járásbíró zsandárokat küldött Bögötére, kik az öreg huszárt egyetlen emléktől megfosztották. 1859-ben egy emberségesebb érzelmű megyei főnök ismét visszaadatta Szecsődynek az érmet.

1849. augusztus 11-én embereimmel, kik közül azonban a Vác mellett ütközetekben, nemkülönbben a váci megrohanás alkalmával sokakat elvesztettem, előőrson voltam.

Réggel a városon vonultunk keresztül Uj-Arad felé, hol az osztrákok erősen támadtak. Részük-ről ez azonban csak erőszakolt kömszemle lehetett, mert különben alig gondolható, hogy oly könnyű szerrel vissza lehettek volna nyomhatók.

Ekkor vettem neszt, mi van készülöben, csak hogy egészen más színben, mert az illető tiszt ezredemhez tartozott ugyan, hanem ugyszólván elejétől kezdve mindvégig a fővezér bennfentes embereinek egyike volt. Ő is feltétlenül bizott Görgeyben és a világért sem akarta elhinni, hogy embereink még nagyon is harcokpesek. Elmondta, hogy az orosz tiszteresek túlerővel szemben minden további védelem csak hasztalan vérontás lenne, és hogy nagyon valószínű, miszerint az orosz fővezér valami előnyös béke fog létre jönni. Mindezekről azonban a legénység előtt kár lenne mindaddig említést tenni, míg csak a már megindult tárgyalások eredményre nem vezetnek.

Az osztrák támadás Dreispitznél azt jelezte ugyan, hogy egyelőre velünk senki sem alkudozik, de másrészt nem tudtam elgondolni, hogy a magyar fővezér, vagy a magyar kormány emberei az oroszokkal hasonló célból érintkeztek volna.

Az osztrák tüntető támadásnak Uj-Arad ellen hamar vége szakadt. Útegeink nem vették tréfára a dolgot, hanem minden egyes lövéssel lesles barázdákat húztak az ellenség tömegeiben, és mire szuronyra vagy lovassági harcra került volna a sor, mind a két fél szépen visszavonult. Délután már táborhelyünkön, este 7 órakor pedig, egy vett parancs értelmében, előőrson voltam.

A nagy hőségűtől elcsigázott lovakat széna vagy zab hiányában megtágitott hevederrel soronként meglegeltettük, úgy, hogy a sötétség beálltával az egész századot ismét szabályszerűleg készen tarthattam.

Az őrszemekre kizárólag régi szolgálkat választottam ki, megbízható altiszteket, magam pedig minden negyedórában, hol gyalog, hol lóháton személyesen minden egyes posztot megvizsgáltam. Volt ugyan két alantas tisztem, de ezekre, minden egyéb dicséretes tulajdonságaikkal mellett, már csak azért sem akartam a szolgálkat eme legfontosabb részét bízni, mivel a parancsban különösen lelkemre kötötték, hogy ez alkalmával a felelősség egész terhe csak én rám fog nehezedni.

Hogy ez miért történt, azt mai napig sem tudom, de nem is sejttem, mivel egész szolgálati időm alatt ehhez hasonló különös figyelmeztetésre nem szolgáltattam okot.

Éjfél felé járt az idő, a mennyire ezt a csillagok állásából kivehettem, mert zsebórámat az isaszeghi roham alkalmával elvesztettem. Itt-ott a kakasok kukorékolását lehetett hallani, mi számításom helyes voltát igazolni látszott.

Tábori tűz nélkül az ember még nyár közepén is fázni szokott, különösen, ha hetek óta fél sult kukoricánál és rossz pálinkánál egyebet nem vehetett magába, a mint ez nálunk, az örökké előjáró lovasságnál történt. Mire a táborba küldött vágó-marhákból számunkra kijáró részt megkaphattuk, már megszólalt a trombita, s így csak a nyers húst vihettük magunkkal, mely néhány óra múlva a nyeregzsákokban rendszeren elromlott. Maradt tehát a mezőn talált isten adománya kukorica és burgonya képében.

ben. A kenyeret csak hírből ismertük, meg ha a gyalogság jóvoltából itt-ott egy szekérre való öt hetes profuntot kaptunk, melyet amaz rendszeren az ellenségtől szerzett.

Hasonlóképen voltunk a dohánynyal és sátoros ünnepnek tartottuk, ha valamelyikünk a hadiszállásról néhány elfakult szivart hozhatott magával.

Ily hangulatban majdnem egyedvűleg vettem az egyik őrszemről érkezett jelentést, hogy Ó-Arad felől több szekér közeledik, köztük egy-két hintó lámpásokkal.

Tudtam ugyan, hogy embereim a kiadott parancs értelmében senkit sem fognak átértesíteni, míg erre nézve tölem határozott utasítást nem kaptak, mindamellett csupa kíváncsiságból lóra kapva, a jelzett őrszem helye felé ügettem. Mint egy ezer lépésnyi távolságban már tisztán kivehettem a szekerek és hintók döcögését a kiszáradt kemény uton, nemkülönbben a kocsisok nótáztatását.

— Állj! ki vagy? — kiáltá most a legszélő őrszem Pap Gábor nevű altisztje, kinek hangját azonnal felismertem.

A kérdésre adott választ természetesen nem hallhattam, de úgy rémlett előttem, mintha a most nevezett altiszt a szekerek mellett lovalgolta, a nélkül, hogy azok helyeiről megmozdultak volna. Rosszát sejtven, sarkantyuba kaptam lovamat és néhány percz múlva a szekereknél termettem, melyeknek a parancs szerint két huszár felhúzott karabélylyal állotta utját.

Parancsomra az egyik legény Pap Gábor altisztet szólítja vissza, ki az első üveges hintónál tartja lovát.

Néhány szökessel mellettem terem, jelentve, hogy a szekereken az urak bagázsija van, kik az aradi várból elindulva Lugos felé tartanak. Az egyik közülök pedig velem, illetőleg az előőrsi parancsnokkal kíván beszélni, miután nevet után tudakozódott volna. Az altiszt még csak annyit mondott, hogy a második hintóban egy tiszt urat is látott, kit azonban nem ismer. Lovamat megfordítva a jelzett hintóhoz léptetem, melynek mindkét oldalán lámpák égtek.

— Ide kérem százados urat — kezdé egy előttem ismeretesnek tetsző hang.

— Ugy-e bár ismer? — folytatá a hintóból kihajló alak.

Kossuth Lajos volt.

Igenlő válaszmra, Kossuth a következőket mondá:

— Nem tudom ugyan a tábori jelszót, melyre most szükségem lenne, mert a huszárok e nélkül nem akartak utat engedni. Ön azonban nemcsakra határozott parancsot fog kapni. Én Lugosra megyek.

Szó nélkül tisztelegve, a hintókat a legszélőbb őrszemekig kísérttem.

— Isten önnel! — ez volt az utolsó szó, melyet Kossuth ajkairól hallottam.

Ez volt egyuttal utolsó szolgálatom.

Augusztus 12-én Világos felé, 13-án déiben Szölöslőnek vettük utunkat, a hol lovamról pontban fél 6 órakor leszállva, orosz hadifogoly lettem.

Régi honvéd.

VILÁGFELFORDULÁS.

REGÉNY.

Irta VERNE GYULA, francziából ford. HUSZAR IMRE.

(Folytatás.)

II.

A melyben az angol, németalföldi, svéd, dán és orosz kiküldöttek bemutatják magukat az olvasónak.

A felhívásra felelni kellett. Ha az új társulat megvásárolja az északi sark körül létező régiót, e területet véglegesen Amerika tulajdonává lesznek, vagyis helyesebben az Egyesült-Államok tulajdonává, a melyeknek tevékeny konföderációja folyvást és szünet nélkül terjeszkedni igyekezik. Máris magához ragadta az új világ jelentékeny részét néhány év előtt, midőn Oroszország átengedte neki az északi Kordilleráktól a Behring szorosig terjedő birtokokat, a amerikai szárazföld északnyugati részén. Feltehető volt ennél fogva, hogy a többi hatalmasság nem jó szemmel fogja nézni a földszark körüli régióknak a szövetségzett köztársaságba való bekebelezését.

AZ AMERIKAIKÉ A DICSŐSÉG, HOGY LEGINKÁBB MEGKÖZELÍTETTÉK AZ ÉJSZAKI SARKOT.

Azonban, mint már említettük, Európa és Ázsia azon államai, amelyek e régiókkal nem szomszédosak, — nem voltak hajlandók részt venni az árverésen, a melynek eredménye nagyon kétségesnek látszott előttük.

Csupán azon hatalmasságok határozták el jogaik érvényesítését hivatalos kiküldöttek közbeföttével, a melyeknek tengerpartjaik megközelítik a nyolczvanegyedik szélességi fokot. Látni fogjuk egyébiránt, hogy ezek se szándékoztak árverezni egy bizonyos, aránylag szerény összegben, mert hiszen olyan fekvőségekről volt szó, a melyeknek tényleges birtokbavétele talán lehetetlen lesz. Mindazonáltal, a telhetetlen Anglia czélszerűnek látta ügynökének valamely jelentékenyebb hitelt nyitni. Siessünk megjegyezni, hogy a földszark körül létező területek megvásárlása semmikép se fenyegette az európai egyensúlyt és nem volt valószínű, hogy valamely nemzetközi komplikáció fog belőle származni. Bismarck herceg, a nagy német kancellár, még csak össze se rándozta német jupiteri sűrű szemöldökét.

Angolország, Dánorság, Svéd- és Norvégország, Németalföld és Oroszország álltak tehát egymással szemben és az ő képviselőik voltak hivatva a baltimori becslobiztos előtt ajánlataikat kijelenteni, az Egyesült-Államok ellenében. A legtöbbet ígérő lesz a földszarki jeges régió, a melynek kereskedelmi értéke legalább is kétséges volt.

El kell mondanunk egyébiránt a különleges okokat, a melyeknél fogva az említett öt állam mindegyike eléggé ésszerűen azt óhajtotta, hogy az árverés az ő javára üssön ki.

Svéd- és Norvégország, a melynek tulajdonához a hetvenedik szélességi foknál fekvő északi-fok tartozik, nem titkolta, hogy jogos igényeket föl támaszthatni ama nagy kiterjedésű területek irányában, a melyek Spitzbergig és azontul az északi sarkig elnyulnak. A norvégiai származású Kheilhen és Nordenskjöld, a híres svéd utazó, nem mozdították-e elő a földrajzi ismeretek fejlődését e vidékeken? Kétségtelenül igen.

Dánorság azt hozta fel, hogy ő már tulajdonosa Izlandnak és a Feroé szigeteknek, a melyek csaknem a sarkkörnél fekszenek, továbbá, hogy az ő tulajdonát képezik a sarkkörüli legéjszakai részen létező gyarmatok, a u. m. a Diskó-sziget a Davis tengerezen, a Holtzenburg, Proven, Godheon és Apperveik telepek a Baffin-tenger mellett és Grönland keleti partjain. Ezenfelül nem a dán származású, jóllehet akkor orosz szolgálatban álló Behring volt-e az, a ki már 1728-ban átkelt ama szoroson, a melyet

róla neveztek el, tizenhárom évvel azelőtt, hogy harmincz emberből álló hajósszemélyzetével együtt nyomorultul elveszett volna egy sziget partjain, a mely szintén az ő nevét viseli? Még előbb, 1619-ben, a dán származású Munk János nem kutatta-e fel Grönland partjait és nem határozott-e meg földrajzilag bizonyos pontokat, a melyek azelőtt teljesen ismeretlenek voltak. Dánországnak tehát alapos jogai voltak az említett területek megvásárlására.

A mi Németalföldet illeti, az ő tengerészei: Berezit és Heemskark már a XVI-ik század végén meglátogatták Spitzberget és a Novaja Zemlyát. Mayen János, a ki 1611-ben merész expedíciójával megszerelte hazájának a róla elnevezett szigetet, a hetvenegyedik szélességi fokot tul, szintén hollandi volt. Németalföldet tehát a saját multja kötelezte.

A mi az oroszokat illeti, ők jelentékeny részt vettek azon kutatásokban, a melyek az Ázsiát és Amerikát egymástól elválasztó tengerszoros környékén történtek. E részben csak a következő neveket említjük: Csirikov Elekét, a ki Behring parancsnoka volt, Paulutskit, a kinek expedíciója 1751-ben meghaladta a jeges tenger határait, Spenberg Márton kapitányt és Wallon Vilmos hadnagyot, a kik 1739-ben hatoltak be ezen ismeretlen vidékekre. Ezenfelül az oroszok,

a szibériai területek fekvésénél fogva, a melyek százhusz foknyi hosszúságban nyulnak el a Kamszatska legvégű határáig ama rengeteg ázsiai partok mögött, a hol a szamojédek, a zakatok és a essutkok és az orosz fennhatóság alá tartozó egyéb népek laknak, — az oroszok már a nélkül is az északi Océán felerészének urai. Ezenkívül a hatvanötödik szélességi fok alatt, nem egészen kilencszáz mértföldnyire az északi sarktól, bírják az uj Szibéria szigeteit és szigeteit, a Liatkovi szigettengert, a mely a XVIII-ik század elején fedeztetett fel. Végre nem Tsitsagov orosz hajós volt-e az, a ki 1764-ben, tehát az angolok, az amerikaiak és a svédek előtt átjárót keresett éjszakai, megrövidítendő az utat a két földrész közt?

Azonban, mindezt egybevetve, mégis úgy látszott, mintha az amerikaiaknak állt volna legnagyobb érdekében megszerezni a földgömb a hozzáférhetetlen pontjának tulajdoni jogát. Ők is gyakran iparkodtak eljutni a földszarkig, a mellett, hogy önfeláldozással közreműködtek a szerencsétlen Sir John Franklin felkeresésében. Gosnell, Kane, Hayes, Greely, De Long és más merész hajósok expedíciói általánosan ismertek. Ők is joggal hivatkozhattak országuk földrajzi fekvésére, miután amerikai föld mindaz, a mi a sarkkörön túl a Behring-szoros és a Hudson-öböl közt létezik. Mindezen területek és mindezen szigetek, Wollerton, Prince Albert, Viktoria, King William, Melville, Cockburne, Banks, Baffia, nem is említve a szigettenger ezer apró szigeteit, nem tekintendők-e tényleges láncolatnak, a mely őket a nyolczvanegyedik szélességi fokkal egybeköti? És ezenfelül, ha az északi sark a területek csaknem szakadatlan láncolata által egybe van kapcsolva a földgömb valamelyik földrészével, nem-e inkább Amerikára vonatközlőg áll-e ez az eset, mint Európát vagy Ázsiát illetőleg? Semmi se természetesebb tehát, mint az, hogy az eladási eszmét az Egyesült-Államok kormányá pendítette meg, egy amerikai társulat javára és ha létezzék hatalmasság, a melynek jogai a földszark körüli területekre elvitázhatlanabbak voltak más államokénál, ugy-e hatalmasság bizonyára az éjszakai-amerikai Egyesült Államok voltak.

El kell azonban ismernünk, hogy Nagy-Britannia, a mely már Canadát és az angol Columbiát bírja és a melynek sok szülőtte tinte ki magát a földszarki expedíciókban, szintén alapos okokkal támogatja igényeit, hogy a földgömb e részét óriási gyarmat-birodalmaoz csatolhassa. A hirlapok hosszasan és szenvedélyesen vitatkoztak az érvek felett.

•Igen, kétségkívül, felelé Kliptrigan, a nagy

angol földrajzi író a „Times” hasábjain megjelent és nagy feltűnést keltett cikkében, igen, kétségtelenül, a svédek, a dánok, a hollandiak, az oroszok és az amerikaiak hivatkozhatnak jogaikra! De Angolország nem engedheti az újjai közül kisiklani ezt a birodalmat, a nélkül, hogy magát meg ne alázná. Nem az övé-e máris az újvilág éjszaki része? Ama területek és szigetek, a melyek e részt képezik, angol felfedezőik által hódítottak meg, elkezdve Willoughén, a ki 1739-ben látogatta meg Spitzberget és a Novaja Zemlyát, Mac Clureig, a kinek hajója 1853-ban kelt át az észak-nyugati átvirágán.

„Ezenfelül — jegyzé meg Fize admiral a „Standard”-ban, — Frobisher, Davis, Hall, Weymouth, Hudson, Baffin, Cook, Ross, Parry, Bechey, Belcher, Franklin, Mulgrave, Scoresby, Mac Clintock, Kannedy, Nares, Collinson, Archer nem angolszász eredetűek voltak-e és melyik ország formálhatna jogosabb igényeket a föld-sarki régiók ama részeire, a melyekig a hajósok nem bírtak elhatolni?”

„Am legyen! — vágott vissza a Kaliforniában megjelenő „Courrier de San Diego,” — helyezzük

Azonban a North Polar Practical Association javaslata szerint a föld-sarki régiókkal szomszédos államok, kereskedelmi és tudományos kongresszusok közvetítésével meghallgatódnak voltak. Az illető tárgyalások után ezen államok elhatározták résztvenni a Baltimoreban, december 3-án tartandó árverésen és kiküldötteik számára szorosan körülírt, áthághatatlan hitelt nyitottak. Az elárverezésből befolyó összegre nézve elhatározták, hogy az, az árverésen részt vevő, de az illető fekvőséget meg nem vásárló öt állam közt fog szétosztatni, kárpótlás címén, azért, hogy a kérdéses területeket illetőleg jövőre összes jogaikról lemondanak.

Jóllehet nem minden véleménykülönbség és vita nélkül, de végre mégis a dolog elintéztetett. Az érdekllett államok beleegyeztek, hogy az árverés Baltimoreban menjen véghez, az Egyesült Államok kormányának indítványához képest. A megbízó-levelekkel ellátott kiküldöttek elutaztak Londonból, Haagból, Stockholmból, Kopenhágából és Szent-Pétervárról és három héttel az árverésre kitűzött határidő előtt megérkeztek az Egyesült Államokba. (Folyt. köv.)

Most ezt a telefon-síksokot szalonképessé akarják tenni oly módon, hogy a cilinderkalapokat mikrofonnal s egy száraz elemmel szerelik fel. Ha ezt a cilinder a falhoz közel viszik, a szomszéd szobában folytatott társalgást egész kényelmesen meg lehet hallgatni s az illetők nem is gyanakodnak, hogy kilesik őket.

* Beethoven legutolsó zongorája jelenleg több más ereklyével együtt a nagy művész bonni szülőházában őriztetik. Ezt a zongorát Beethoven sikeresére tekintettel Graff bécsi zongoragyáros oly erős hangnak készítette, hogy a művész haláláig használni tudta. A zongora később egy bécsi könyvkereskedő birtokába jutott s majd egy bonni lelkész családja tulajdona lett.

* Hires koldus halt meg közelebb Rómában, Marcolini Péter, ki IX. Piusztól azt a szabadalmat nyerte, hogy Szent-Péter templomának bensejében kizárólag ő koldulhasson. A kegyes pápa egy ízben még saját régi ruhájával is megajándékozta Marcolinit, ki azt minden ünnepen felöltötte. A híres koldus mintegy 20,000 forintnyi vagyont hagyott hátra, melyet unokahuga örökölt.

* A papucs symbolikus jelentősége a családi életben abból a középkori szokásból eredt, hogy a véglegény esküvé alkalmával a menyasszony papu-

STANLEY LEGUJABB AFRIKAI UTJÁBÓL. — TIFFU-TIP AFRIKAI FŐNÖK ELEFÁNTCSONT-RAKTÁRA.

a dolgot az öt megillető alapra és miután az Egyesült Államok és Angolország közt az önérték kérdése forog szóban, mi azt mondjuk: hogy ha az angol származású Markham, a Nares-féle expedíció tagja, eljutott a 83°20' északi szélességre, az amerikai származású Lockwood és Brainard, a Greely-féle expedíció tagjai, még tovább hatoltak és a 83°35' alatt ragyogtatták az Egyesült Államok csillagos lobogóját! Az övék ama dicsősége, hogy leginkább megközelítették az éjszaki sarkot.

Ilyen volt a támadás, és ilyen a visszavágás! Végre meg kell említenünk, hogy ama hajósok sorozatát, a kik az éjszaki sark körüli régiókba hatoltak, a velencei származású Cabot 1498-ban és a portugali Corteréal 1500-ban nyitották meg, a kik Grönlandot és illetve Labradort felfedezték. De se Olaszországnak, se Portugálnak nem jutott eszébe résztvenni a tervezett árverésen és mindketten nagyon kevésbé törődtek vele, akármelyik állam fog hasznot huzni belőle.

Előrelátható volt, hogy a küzdelem, dollárok és font sterlingek segítségével, csakis Angolország és Észak-Amerika közt fog élénken kifejlődni.

EGYVELEG.

* Mesés örökség. Monghyr keletindiai városban egy szegény brahmin végső szorultságában arany-műveshez vitte ősrégi amulettjét, melyet családja-ban számos nemzedéken át kegyelettel őriztek. Az aranyműves az anyag minőségének megtudása végett feltörte azt s bensejében mikroszkopikus írással ellátott papírt talált. Egy tudós pundita kibetűzvé az iratot, a brahmin megtudta belőle, hogy egyik őse századokkal előbb a mohamedánok kapzsiaságától féltén jelentékeny vagyonát, mintegy másfél millió forint értékű kincset, az iratban meghatározott helyen egy kertben rejtette el. A brahmin engedélyt kért a kormánytól a kutatásra, s egy gazdag szomszéd előleget adott számára. A kincset még nem találták meg, de a kormány már bejelentette igényét a lelet negyedrésze.

* A penny-posta életbe léptetésének ötvenedik évfordulója a jelen évben január 10-ikén volt. Londonban a főposta-hivatal ennek emlékére nagy bankettet rendezett, melyre az összes főigazgatókat meghívták.

* A falaknak is vannak már fuleik. Az amerikai vasutakon, hogy a robogó vasutat a táviró-állomásokkal összeköttetésbe hozzák, a vasúti hivatalnokok sapka alakú telefon készülékeket tesznek fejükre.

csára lépett, jelöl, hogy most már ő lesz ur a háznál. Némely német vidéken még most is fennáll a babona, hogy a menyasszony, a ki az esküvő alkalmával ura lábára lép, a ház-as-életben uralkodó féllé válik.

* Új sisakokat kaptak a francia lovas katonák, mely sokkal könnyebb, mint a régiek, mert a réz-díszítések helyett most csak symbolumok jönnek, így a huszárok sisakjára oroszlanok. A francia sisakokon először alkalmazták most a trikolor.

* Az esernyőről először 802-ben történik említés, midőn Aleuin toursi püspök a salzburgi érseknek ajándékolni küldött egy „védő tetőt, hogy tisztelre-méltó feje az esőtől ment maradjon.”

* Az Eiffel-tornyot hivatalos kimutatás szerint a kiállítás alatt 3,512,006 egyén látogatta meg, kik ezért 6,551,000 frankot fizettek. A torony a mellék-kiadásokkal együtt 6,600,000 frankba került, de a társulat másfél millió frank szubvenziót nyert. A torony költségei tehát teljesen megtérültek, s a társaság még husz éven át szed jövedelmet belőle.

* A villámvilágító sodronyok véletlenül már többször okoztak halált New-Yorkban, s ezért a városi tanács a szabadon álló sodronyokat leszedette és pedig oly gyorsan, hogy több utcában napokig sötétség uralkodott.

A LAEKENI KASTÉLY PUSZTULÁSA.

Új év napján égett le a laekeni kastély, a belga királyi család rendes tartózkodási helye Brüsszel mellett. II. Lipót király és neje véletlenül nem voltak jelen a tűz kitérősekor, mivel Brüsszelben az újévi üdvözléseket fogadták s a család tagjai közül csak egy, a 17 éves Klementina hercegnő tartózkodott ott, nevelője, Drancourt kisasszony társaságában. Mintegy két óra tájban délután egy pinczehelyiségben, a hol vizet forraltak, kigyuladt a kémény s a tűz oly gyorsan terjedt el, hogy maga Klementina hercegnő is csak nehezen menekült meg s a kastély nagy értékű gyűjteményéből igen keveset lehetett megmenteni. A brüsszeli tűzoltók gyorsan kivonultak, de munkájuk eredménytelen maradt s a tüzet csak több nap múlva lehetett teljesen elfojtani, midőn már a kastély benső része a nagybecsű műtremekkel, képekkel, gobelinnel és műemléktárgyakkal csaknem teljesen elpusztult. Sőt emberélet is esett áldozatul. Az előbb említett Drancourt kisasszony, egy 63 éves nő, ki a királyi család összes tagjainak s így Stefánia főhercegnőnek is nevelője volt, a tűz veszélyes jellegét nem ismerve fel, értékes holmijainak megmentésére sietett s ott puszult el a lángok között; megmenteni teljes lehetetlen volt, holttestét is

szőnyegekkel, a „Salle des Maréchaux” (tábornokok terme) és Rudolf trónörökös szobái, ki gyakran jött ide s kinek eljegyzése és lakodalmi Stefánia főhercegnővel szintén ebben a kastélyban ment végbe. A jobb szárny emeletén lakott Klementina hercegnő nevelőjével. Középen voltak: a nagy csarnok, igen szép dombormű-faragványokkal, a díszebédő, a király magán-szobája és a zeneterem.

A kastélyban levő rendkívül becses tárgyak közül elpusztult több Van Dyk-féle híres kép, a szép gobelinnel s igen sok értékes műipari tárgy, köztük a királyi család emléktárgyai, történeti becsű okiratok és levelezések. A megmentett csekély számú, a tárgyak közt van az az írásztal, a melyen I. Napoleon Oroszországnak a hadüzenetet írta meg s néhány gyönyörű cseh üveg, melyeket Rudolf trónörökös ajándékozott a belga királyi párnak. A kár mindenesetre több millió forintot rög s maga az épület, mint állami tulajdon, nem is volt biztosítva. A kastély újból felépítéséről különben már is gondoskodtak s míg ez megtörténik, a belga királyi család a laekeni parkban levő Pavillon des Princess-be költözött, a hol addig a fejedelmi vendégeket szállásolták el. A pusztulás nagyságáról fogalmat nyújthat az, hogy a leégés után a királyné számára még ruhanemű-ekről is rögtönösen kellett gondoskodni.

A LAEKENI KASTÉLY ÉGÉSE.

BETEG IDŐK.

Csak az időjárásnak kell egy kissé beleszólni a dolgokba, mindjárt támad olyan fordulat, a mely elfeledteti az emberekkel minden egyéb bajukat. Micsoda óriási lármát csaptak a népek, — vagy talán csak a diplomaták? — azzal, hogy melyik országban minő módon készülődnek a háborúra! Hogy telilármázták a szegény adófizető polgár fülét azzal, hogy minő milliméteres puszkák készülnek, minő füstös és füstetlen új löport találnak föl, minő haladást mutatnak ki a léghajók kormányozhatósága tételében, — s egyszerre elhallgat minden. Támad egy kis köd; a levegő hirtelen lehül, vagy ellanyhul, és a leginkább lenézett, megvetett kis betegség, a melyet annyira fitymálnak előkelőbb körökben, hogy még le sem írják nevét: a nátha, véget vet reménynek, felszinek, számításnak és készülődésnek, kiszorítja helyéből a fontos diplomáciai jegyzékeket, elfeledteti a vár-erődítés-lopási műveleteket, s most egyedül bánt, bosszant minden embert, foglalkoztat orvost, tudóst, beteget, családost, kormányt, polgárt, sajtót, — s az egész világgrész megtelik vele, s a búszke lobogók, a melyek intgetnek, hívogatnak és ingerelnek, háttérbe szorulnak a zsebkendők szerény anyaga előtt.

Nincs borzasztóbb dolog a világon a betegségnél, — s ez tulajdonképpen, és máskor egy kissé naiv mondásnak látszik. De ma, a mikor a családok a legnagyobb rettegéssel lesik az orvos

baljósát, arcát, — a mint egyik rajzunk is olyan meghatón ábrázolja; — s a mikor úgy a régi, mint a legmodernebbül berendezett új kórházaink olyan népszerűségnek örvendenek, hogy az valóságos rémület, — a mint másik képünk mutatja, — többé nem tréfálhatunk a legkisebb bajjal sem, nem nevelhetjük ki a legvörösebb orru polgártársunkat sem, bármilyen komikusnak látszassék is, mert nem tudhatjuk, hogy nincs-e a szerencsétlen halálnak szánya! Oh egészség, isteni adományok legnagyobb szerűje, milyen drága, milyen becses vagy te most, azt az én tollam megírni nem képes, csupán csak áhitozni, sóhajtozni, mert valóban nem mernék e beteg időkről írni se, ha magam is nem nyögnek súlyos terhe alatt. — Mi az influenza? Nátha-láz.

Erős vagy? Férős és kemény? Mit sem használ. Egyszerre csak — talán mikor éppen edző korcsolyázásról jössz, a mely után olyan pompásan kifáradtál, aczélosan elbágyadtál szoktad magad érezni, hogy eszel utána olyan étvágygyal, mint egy nagyobbajtájú oroszlán, — azt érzed, hogy nincs étvágód. Ez nem annyi, mint mikor valaki nem éhes; ez egészen más: olyan valami, mint mikor az ember undort érez mindennemű étel iránt. Kissé megdöbbenst ettől a szokatlannal, negatív bajtól, de nem törődöl vele, és azzal vigasztalódva, hogy majd kialszod reggelre, lefek-

szel. Ágyad, a hű, puha, meleg fészek, a melyben elnyújtózni mások külön élvezet volt, — most gyötrelmeknek látszik. Kedvencz költőd, a ki mások olyan jóízűen elaltatott, ma vonakodik ezt a kívánt szolgálatot megtenni. Nem érted a dolgot: elolvastatsz belőle számos oldalokat, s bosszankodsz, hogy „eszméi” olyan élenkítőleg hatnak rád. Azért is eldöböd, s erőszakolod az alvást. Szemed lehunyod, de aludni nem bírsz; gondolkodol legkipróbáltabb unalmasságu témáid fölött, mindhiába. Építesz légvárakat, tudva, hogy ennél butább foglalkozás már csakugyan nincs, — csak hanykolódol mellette. Végre felégsz, fél éjben vagy, melege van a bosszankodástól, izgatottól lesz minden tagod, fájdalmat érzesz a térdedben, a csuklódoban, a fejedet is hasogatja valami; a hátadon olyasmit érzesz, mintha öklönagságú hangyák mászkálnának rajta, s néha meg-megruználak a lábukkal, a melyekbe egy-egy villamos üteg van elrejtve; végigszaladgálnak az egész testeden: légy nyugodt, már influenzás vagy.

Másnap nem tudsz fölkelni. Az orvos eljön, de a rendes házi barát helyett, a kit szintén egy kis baj otthon tartóztat, annak a barátja; az megizsaszt. Antipirinnel, citromos teával, pokróczburokkal úgy meggyöztör, hogy azt sem tudod, van-e még benned élet. Óráról-órára érzed magad gyöngülni, már nem bírsz lélekzeni sem, az újaidat olyan fáradtan billeged, mintha mindenik egy font terhet emelne, s így kinlódol végig négy-öt napot.

Szerencsédre családod nincs, s így valahogy kilábolsz, mert azt gondold, s talán igazad van, hogy nem kellesz az ördögnek sem, s ha néhány napig úgy lézengsz is utána, mint a légy őszkor, s mindenféle pincér részvétét kiérdemled, a mi előzőkenyebb kiszolgálásban nyilvánul, persze dúsabb borra valóért, megélsz a jég hátán is, s ki is mégy rá nem sokára.

Hanem a családokban egész más hatást szokott előidézni az ármányos betegség. Ha az apa kapja meg, kiápolják belőle a bajt: nincs az a kenyérkereset, melyet a család fő fontosságának tartana a saját egészségénél. De az anya fölébe helyezi hivatását egy kis semmiségnek, a mint a saját, esetleges betegségeit nevezi. Neki nincs ideje arra, hogy beteg legyen. A láznak oda sem néz: bizony azért mosdatlan a gyermekeit, rendezetlen a házat, sőtlanul az ebédet nem hagyja, s ezeket a dolgokat másra nem bizza. S jár-ke, lomol, dolgozik, fárad és gyötördik egész nap,

den érzése, ennek súlyos gondja, s nem a betegség látszik meg arcán is. Ha ő meghal! Az orvos megmenti; meg a szeretet; meg a jó isten.

Egyik képünk, *Vautier* híres festményének, a «Nehéz órá»-nak művészi másolata megdöbbentő erővel tár elénk egy ilyen jelenetet, midőn a családanya aggodalmasan beteg. A rémület és a fájdalom minden arcon más, de mindeniken igaz és élethű. A férj komorsága, a kis fiú ijedtsége, a lányka sirásra való arca, a nővér könyhullatása a csecsemőt tartó nagyanya aggodalma és az úteret vizsgáló orvos gondteljes arca mind más árnyalatban mutatja azt a sötétséget, mely a sujtott családra ráborult. Ámde a különféle faldalmak egész összessége letűkrözdök az anya arcán: ő szenved igazán, s nem a betegség, de családja, szerettei fenyegetett jövője miatt, olyan nagyon, véghetetlenül, hogy a mint rá pillantunk a bánatosan szép arcra, szinte úgy érezzük,

SVLIMAN OTOMAN REX TVRC X

SZOLIMÁN SZULTÁN. — AZ ORSZÁGOS ARCZKÉPCSARNOKBAN LEVŐ 1533-IKI RÉZMETSZET UTÁN.

Maylád István életrajzából.

mintha semmi baja sem volna, gyors és buzgó most is, csak néha áll meg egy picinyt, a mikor valami szédülésfélést érez, s tényleg nem bír járni egy-egy pillanatig. De azt gondolja, hogy az erős akarat diadalmaskodik minden bajon, mint annyiszor tapasztalta, s csak áldoz a szeretet oltárán tovább, — a míg egy nap ágyba dől, s fölkelni nem bír. S jó az orvos

Minék folytassam tovább? Kinek ne támadna lelki szemei elé magától is annyi olyan kép, a saját szomorú emlékeiből, a melyek láttára összeszorul a szíve, ajka egy vigasztaló szóznak ura lenni nem tud, a szeme könybe lábbad? A szegény asszony mint a megtört virág, olyan szenvedőn néz ki; s körülte már árváknak látja az ő urát és gyermekeit is; úgy meglátszik rajtuk, hogy a szerető kéz áldásos nyomait nélkülözik, mint a hogy az anya fájó tekintetét annak a gondolata teszi elviselhetetlenné, hogy mi lesz ezekből még akkor, ha ő csakugyan meghal? Nem magáért kell élnie, de gyermekeiért, azt fejezi ki min-

mintha jól esnék egy kissé megsiratni a szegény, betegségében is igazi anyasága miatt anyira bájos asszonyt

Pedig farsang volna, vagy mi? Mulatság, tombolás ideje, olyan, a melyben a legjózanabb ember is elrúgja magától egy kis időre takarékos, higadt, nyugodt, számító elveit, s csinál magának néhány jó napot, a mi alatt éjszakák értendők. Akad is itt-ott némi mulatság. De ez is olyan fázós, mintha erőltetett dolog volna, vagy olyan nagyon zajos, a mely túlmegy a természetes, a megszokott korlátokon: mintha a nyüzsgő, kurjongató, tomboló emberek nemcsak magáért a mulatságért, de egy kissé a feledésért is volnának olyan hangosak; mintha rikoltozásukkal túl akarnák harsogni azt a nyögést, sóhajtozást a mit a betegágyaktól hoz el a szellő, és a mi olyan hallatlanul zavarja meg azokat a szép hangokat, a miket a vonó meg a pohárcocintás előidéz

Beteg időket élünk.

A kórházak telvék. A főváros utcáin nagyon sűrűn váltakoznak a temetések. Nemesszivi emberbarátok sok-sok olyan ezer forintokat osztogatnak szét nyomorba, árvaságba jutott családok között, a mikről hírlapok semminő említést nem tesznek. S a táncstermek mégis telvék vigadozni tudó néppel. Bizony, beteg időket élünk.

Adorján Sándor.

TIPPU-TIP ELEFÁNTCSONT-RAKTÁRA.

Stanley legújabb nagy utazása óta gyakrabban volt lapunkban szó Tippu-Tipről, a híres középafrikai arab rabszolgakereskedőről, ki az Emin megmentésére indított expedícióban, habár csak közvetve, oly nagy s nem épen dicsőséges szerepet vitt. Ez az öreg arab főnök évek óta ott székel a Kongo felső folyásánál, az úgynevezett Stanley-eséknél, a hol a környéknek (mely egy tekintélyes európai állam területével lehet egyenlő) korlátlan ura. Székhelyén sok európai látogatta meg őt s többek között Ward Herbert, a lapunkban többször említett angol rajzoló is, ki a Stanley-féle expedícióval járt itt s ez alkalommal az általunk most bemutatott vázlatot készíté Tippu-Tip híres elefántcsont-raktáráról, azaz más szóval, kincses házáról, mivel tudvalevő dolog, hogy Közép-Afrikában még maig is a rabszolga és az elefántcsont a legbecsesebb érték.

Stanley számításai szerint a Kongo vidékén jelenleg még legalább is 15,000 elefántcsorda tartózkodik, a mely szám körülbelül 200,000 elefántnak felel meg. Ha tehát igaz is, hogy az elefánt szokatlan rohamossággal pusztul s előrelátható az az idő, midőn csaknem oly ritkává lesz, mint a bölény: Tippu-Tip székhelyének környékén még jó ideig nem fogják megérezni az elefántcsont pusztulását. Ha a 200,000 még élő elefánt agyaráat átlag 50—50 font súlyúnak vesszük: a még szabadon futkosó kincs európai értékét mintegy 50 millió forintba tehetjük s ha hetenkint 200 elefántot ejtenének is el, még 25 évig tartana, míg az utolsót is kipusztítanák. De Tippu-Tipnek régi elefántcsontokból is nagy raktára van. Persze, hogy ennek nagyobb részét nem vadászat vagy kereskedés útján szerezte, hanem úgy rabolta. A középafrikai négek között nagyon kevés oly törzs van már, mely az elefántcsont becsét ne ismerné; a legtöbb főnöknek, sőt olykor egyeseknek is (bár az elefántcsont rendszeren csak a főnökök monopóliuma.) vannak készletben ily kincsei, melyeket a rabszolgakereskedő elrabol avagy néha az elrablott rokonokért váltságdíjúl is kiesikar. Egyszóval oly hatalmas embernek, minő Tippu-Tip, igen sok módja és alkama van elefántcsont-készletét jelentékenyen szaporítani a nélkül, hogy kizárólag vagy csak főképen is elefántvadászattal foglalkoznék.

Az az elefántcsontraktár, melyből képünk egy részletet mutat be, igen nagy értéket képviselhet, de ez az érték pontosan meg nem határozható. Johnston látott itt Tippu-Tip raktárában 93 fontos agyaráat is (a legnagyobb elefántcsont, a melyet eddig láttak, 140 font súlyú volt). A múlt évben, mivel a Kongo mentén békés állapotok uralkodtak, Tippu-Tip hír szerint jelentékeny mennyiségű elefántcsontot adott el a Kongo államnak; de valószínű, hogy a Nilus vidékén, valamint dél felé a Zambezi irányában vándorló arab kereskedők között is nem egy van, ki készletét ebből a jelentékeny raktárból nyeri.

Valóságos kincsesház ez, ismételtetjük, s ennek a kincsesháznak még jobban fog emelkedni értéke, ha a régóta tervezett Kongo vasút csakugyan elkészül, s Tippu-Tip az európai kereskedőkkel közvetlenebb összeköttetésbe lép.

MAYLÁD ISTVÁN.

1502—1550.

A mohácsi vészt követő országos zavarokban halászó és érdekhajhászó főurak egyik tipikus alakja *Maylád István*, — a ki a két ellenkirály (Ferdinánd és Szapolyai János) pártusáiban, a kettő között való ingatag pártoskodással egy merész és nagyravágó önző célt tűzött maga elé, a melyet már-már sikerült megvalósítania, mignem a bukás örvényébe sodortatott.

Nem kevesebbet akart, mint Erdélyben a fejedelemségét elnyerni; s bár egy ideig feltűnően kedvezett a sors merész terveinek, végre

is, mint annyi más jogtalan trónkövetelő a XVI—XVII. század folyamán, szomorú fogságban, a konstantinápolyi Jedikülában végezte viszontagságos életét.

Maylád István, erdélyi köznemes család sarja, a mohácsi csatából (melyben Lajos király közelében harcolt) szerencsésen megmenekülve, a legelsők egyike volt, a kik Ferdinánd pártjára állottak, s az ő királyi választatásának eszközei voltak. Ezért jutalmul Ferdinándtól *Fogaras* várát nyerte, a hozzátartozó nagy és gazdag uradalommal együtt.

Ugyde Erdély Szapolyai Jánosnak, a másik királynak, fogadott hűséget; a miért is Maylád, hogy *Fogaras* várát birtokába vehesse, 1528-ban elhagyta Ferdinándot s átpártolt Szapolyaihoz.

Ez átpártolás csak színlelés volt, mert a mint *Fogaras* birtokába vehette, ismét Ferdinánd érdekében működött, támogatva a szászok által, a kik a vérből való királyhoz vonzódtak. — Ő lett Ferdinánd erdélyi vajdája, míg a Szapolyai Báthori István; nem egyszer állottak szemben hadaik; az erődített szász városok mint Szében, Segesvár, Medgyes erős bástyái ellenállottak az ostromnak. Maylád volt a lelke a védelem vezetésének.

Maylád befolyását, gazdagságát növelte az ország egyik főri családjával való házassági összeköttetése, miután Nádasdi Annát, a Tamás nővérét, vette nőül.

Az ellenkirályok párharcának legszomorubb eredménye volt a török hatalmának megszilárdítása Magyarországon. *Szoliman* szultán előbb mint hódító, aztán mint Szapolyai János szövetségese, majd mint közbenjáró az ellenkirályok versengése megszüntetésében, mindig talált magának ürügyet beleavatkozni hazánk zavaros ügyeibe.

Az 1534-ik év, midőn a szultán az olasz *Gritti* Erdélybe küldi, hogy ott rendet csináljon, s az ellenkirályok közt egyezséget létesítsen, nevezetes fordulópontot képez Maylád életében. Czibak Imrénnek, az alvajdának megöletése feltárta *Gritti* terveit, hogy Erdély leigázása a valódi cél. Az erdélyiek felláztak, Maylád István állott élére a mozgalomnak (melyet Szapolyai is támogatott), *Gritti* moldvai segélyhádával Medgyesre szorítja, a várost kiostromolja s a menekülő *Gritti* elfogván, kivégezteti.

Ez a szereplés (most már a Szapolyai zászlaja alatt) nagyra növelte Maylád népszerűségét, de egyszersmind nagyravágását. Az 1537-iki felső magyarországi hadjárat, melyben mint Szapolyai vezére és erdélyi vajda vett részt, még inkább táplálta önző ambícióját. Elérkezettnek látta az időt, hogy egy oly mozgalom élére álljon, melynek célja a villongó királyok mellözésével, a török uralomtól való szabadulási vágyban, a haza vérgomlásának megelőzésében, de kivált Erdély különválásának előkészítésében nyilvánult. A cél elég tetszetősnek látszott, úgy hogy sokan csatlakoztak a szövetségesekhez, a kik 1539-ben egy véd- és daczszövetségi oklevelet állítottak ki. — De a hazafias célú liga csakhamar személyes pártütéssé fajult, a mint kitűnt, hogy Maylád csak azért akarja megfosztani Szapolyait az erdélyi tróntól, hogy arra magát ültesse. A pártütés kétségtelen jele volt az, hogy Konstantinápolyba követeket küldött *Szoliman* szultánnak, 12,000 arany évi adót ígérve, ha őt teszi Erdély fejedelmévé.

Szapolyai a lázadás hírére Erdély felé indult Budáról; oda hagyván ifjú nejét, megszakítván a mézes heteket. — Haragra gyúlva monda környezetének: «Vajda uramék szabályával várnak reánk, azért mi is üres oldallal neki nem indulhatunk; de kössétek te kegyelmetek azon szabályát fel, kivel paraszt Dózsa ellen hajdan hadakoztunk, mert nem érdemel ennél többet Maylád uram hitván feje.»

A tordai gyűlésre (1840. ápr. 14.) a pártütők legtöbbje megjelent, még Balassa Imre, a társvajda is, csak Mayládot tartá vissza a bűntudat az erődített *Fogaras* várában. Az országgyűlés, Szapolyai kívánságára, pártütőnek jelenté ki, javait elkobzá, őt magát halálra ítélte, s ostrom alá fogni rendel. Az ostrommal régi barátja, Török Bálint bizott meg.

Maylád sikeresen dacolt a jól megerősített *Fogaras* várban s beteljesült rajta a közmondás igazsága, hogy: «qui habet tempus, habet vitam». Nehány hét múlva meghalt Szapolyai János (1840. júl. 22.); Maylád halálos ellenfele *Fráter György* ugyan folytatta még az ostromot, de

NAGY-SZEBEN: A HÁROM BÁSTYA.

SEGESVÁR: AZ OKTOGON TORONY.

Maylád István életrajzából.

Ferdinánd király s Maylád magyarországi barátai közbejárására és haddal való fenyegetésére nemskára fölmentették az ostrom alól.

Fogarás fölmentetése az ostrom alól, még inkább elbizakodottá tévé Mayládót, ki most annál nagyobb hévvel látott hozzá terve megvalósításához. Ismét érintkezésbe lépett a török udvarral és követei által sikerült gyanút ébresztieni Szulejman szultánnál az iránt, hogy maradt-e csakugyan Szapolya Jánosnak törvényes fiú-örököse? A szultán Szinán csasuzt Erdélybe küldötte, a ki Maylád által megnyerve, a berethalmi országgyűlésen (1840. szept. 21.) Mayládót a szultán nevében Erdély vajdájává proklamálta. Csak az volt még hátra, hogy a rendek is megválasszák fejedelemmé s akkor Erdély különválása előbb véghez megy két évvel, (mint a hogy később 1542-ben történt) s első fejedelme Maylád leendő. De a rendek haboztak s a Szapolya-párt s főkép Maylád halálós ellensége, Frater György időt nyert Maylád megbuktatására.

Frater György mindent elkövetett, hogy a fényes portán Maylád fondorlatait megfűtse. Sikerült is neki a szultánt fölgyelni ellene. A megbuktatás eszközeül Péter moldovai vajdát választották, a ki azon föltétellel nyert kegyelmet a szultántól, hogy Mayládót élve vagy halva keze közé szolgáltatja.

Moldovai és török hadak özönlöttek el 1541 nyarán Erdélyt, a mely télenül nézte, hogy fogják ostromozni alá Fogarásban Maylád Istvánt. A vivás nehéz leendő, könnyebben vélték esél által cselhoz jutni. Azért fényes követség jelent meg Maylád előtt, felszólítandó őt, hogy jöjjön a táborba a szultán akaratát meghallgatni; kilátásba helyezvén neki a rég óhajtott fejedelemséget.

Maylád hitt a csábító szónak, s a hitvélnék, bizott régi barátában, Péter vajdában s kiment hozzá az erős várból. Péter vajda e szavakkal: *eh, török császár foglya vagy!* elfogatta s Konstantinápolyba küldötte, a hol a Jedikula-toronyba lánczra verve bebörtönözték.

Híabá volt nejének, sógorának Nádasdy Tamásnak s barátainak minden törekedése; fogaságából ki nem szabadíthatták. Ott halt meg tíz évi keserves rabság után az 1550-ik év tavaszán.

E nevezetes történeti alaknak életrajzát írta meg a «Történeti Életrajzok» legutóbb megjelent füzetében, *Maylád Béla*, a ki nagy szorgalommal kutatta fel a reá vonatkozó történeti adatokat. — Elfogulatlanul ítéli meg hőseit, szép tehetségei mellett észintén feltárja vezetés hiábait is. Ez a pártatlanság legszebb vonása a különben is érdekes életrajznak.

Sz. L.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Új versfüzetek. Szinórók. Irta Peres Sándor Losonczi. Kiadja a Kármán-társulat. Ha valamely irodalom virágzásához más sem volna szükséges, csak a tömeges termelés, meg lehetnének elégedve a magyar költészet jelen állapotával. De sajnos, a bő termésben kevés köszönet van, a sűrűn megjelenő vers-kötetek legnagyobb része nem igen tanusodik egyébről, mint az önbírlat hiányáról. Peres Sándor kötetét is nagyon vegyes érzelmekkel lapoztuk végig, itt-ott felcsillan benne a tehetség, néhol eltálatja az érzelmes, vagy enyelgő hangot, máshol a szatira iránt mutat némi érzéket, de kötetében általában a középserűség az uralkodó. A népies hangon tartott genre-festések halvány reminiscenciák, eseten mozaik munkák, teljes híjával az öntudatos művészi alakításnak. A reminiscencia sokszor oly erős, hogy sokszor egész sorokat vesz át előképétől, például ezt a sort: «Kezdi hunyorgatni fáradt szempilláit» Arany «Családi köré»-ből vette, «Egy-két szót jó barát szölok most veled», egy szó változtatással Tópmától kölcsönözte. — A forma is sokszor fogyatékos, kiált ha néha egy-egy epigrammban a klasszikus formát kísérli meg. Distichonaiban ilyen pentameter sorok fordulnak elő:

«— El ne feledd! — gyöngéd nő s anyakéz fogja csupán»

vagy

«Mert mullandóság szülötte a hit s a remény.» Kinek füle ennyire tompa a legerősebb ritmus, a klasszikus formák trombitaként harsogó zenéje iránt, az csakugyan nem tartozik a «vált fülek» közé.

Kapitány Zsigmond; a «Virágimbók» című s Te-

mesvározt megjelent verskötetéről még kevesebb jót mondhatunk. Az egész kötet alatt járó középszerűség, sekélyes érzés, utszéli gondolatok, lapos forma. Nehány fordítás is van a kötetben, Heineből három kis dal, mindannyi rendkívül gyengén fordítva. Ez nagyon jellemző az íróra, mert a ki ennyire nem uralkodik a nyelv és forma fölött, az, még ha volna is gondolatai, akkor sem tudná kifejezni. Kapitány Zsigmond versei azonban a beltartalomban még szegényebbek, mint a külföldiek.

Fritser Antal «Püsztorizék» cím alatt Kalcsonán adott ki egy költeménykötetet. — Fritser Antal lantjának sok hurja van, a kis kötetben a lyrának jóformán minden ágát képviselve találjuk. Hazafias költeményei elég gyengék, a világfájdalmasok a jobbakkal, ellenben az anyajához írottak az egyszerű igaz érzés által kellemesen hatnak az olvasóra. Szerelmi költeményei közt is van egy pár csinos, s a csöndesebb, elégiaszerű költemények közt szintén akad sikerült, például a «Ha megfotottam...» kezdetű. Balladákban és regedálokban is tett kísérletet, de nem sok szerencsével. A kötet szerzőnél Kossuthfalván (u. p. Erzsébetfalva) 1 frton rendelhető meg.

Ethnografia. A Magyarországi Néprajzi Társaság értesítője, szerkeszti dr. Réthy László, Budapest I. év. 1 szám. Megjelenik havonként 2 ives füzetekben.

A közelebb alakult néprajzi társaság jelentőségéhez méltó életjelét adott magáról, midőn megindította hivatalos közlönyét. Hazánk népeinek ismertetése, a mit a «Vasárnapi Ujság» egy emberöltő óta mivel, immár önálló külön szakközölnyvel is rendelkezik, és mi tudomunk és kultúránk ez új jelenségét fontosnak és öröndetesnek tartjuk.

A 4/4. ivnyi csinos kiállítású első füzet tartalmaz egyelőre nagyobb részt hivatalos közlemények és ülések felolvasásai szolgáltatják, a szerkesztés behatóbb megíráására még nem nyujtanak elég alapot. E közlemények nagy része szerzőjük egyéniségénél és az előadás alkalmánál fogva érdekes, de tartalmukra nézve is fontosak és becsesek.

A szerkesztő **Réthy László**, rövid beköszöntője után *Hunfaly* Pálnak az ünnepélyes közgyűlésen felolvasott előki megnyitja áttekintést nyujt a hazai néprajzról s kiemeli a hazai nyelvethnographiai fontosságát. *Jókai* Mórának ugyanazon ülésen elmondott fenkölt szellemű üdvözlő beszédét ismerik már lapunk olvasói, ugymint a társaság védnökének, *József* főherczegnek azt a népszerű tudomány-nyal és nagy verveit irt dolgozatát a cigányokról, a melylyel a társaság megnyitotta felolvasó üléseit. *Herrmann* A. titkári jelentése tömör áttekintése a társaság eddigi történetének. *Herrmann* Antal felolvasása a hazai néprajzi muzeum alapításáról e fontos nemzeti ügyben jelentős mozgalmat kezdeményez, a mely remélhetőleg eredményre fog vezetni; az e célra kiküldött bizottság ugyanis bozgon dolgozik és közelebből Herman Ottó által szerkesztett emlékiratát terjeszt az ügy iránt jóindulattal érdeklődő kultuszminiszter elé. A szerkesztő egy szellemesen irt rövid tanulmányt, mutatja meg magát. «A székielek és a magyar honfoglalás» cím alatt az eddigi elméletekkel szemben új nézetet állít fel a székielek származására nézve. «Az Ethnographia a délszláv tudományosakadémiaiban» címűczik regisztrálja azt a mozgalmat, mely közelebből a zágábi akadémiában indult meg. A levelezések rovataiban találjuk *József* főherczegnek egy levelét s *Leland*-nak a társasághoz intézett üdvözlő iratát, a melyet a «Vasárnapi Ujság» már tavalyi 51. számában közölt mutatványképen.

A néprajzi adalékok rovataiban mutatványok vannak *Szendrey János*nak. «Régi magyar népdalok» című felolvasásából. Érdekes az a zalamegyei népballada, a melyet Belocsics Bálint köztörténeti és fordításban. A társasági értesítések rovataiban szóba kerül a szakosztályok ügyrendje, az ungvári fiók megalakulása, a muzeumi bizottság működése, s a társasági könyvtár, a melynek gyarapítására szánt adományokat egyelőre a társaság pénztárnoka sziveskedik elfogadni (dr. Borovszky Samu a magyar tudományos akadémia épületében). A «Vegyes közlemények»-ből fölemlítjük, hogy *H. A.* felveti azt az eszmét, hogy a Millenium legelőbb megünneplése, a mai és a történelmi Magyarország teljes hí képnék bemutatása volna egy nagyarányú országos ethnographiai kiállítás keretében. Majd a műkedvelő fotografiai kiállításra hivatic fel a társaság tagjainak figyelmé. Kiállítás van arra nézve, hogy a kiállítás néprajzi tárgyú képeinek egy része a néprajzi társaság birtokába jut. A társaság szervezetről adott közlemény felsorolja a tisztikart, a választmányt, szakosztályokat stb. A társaságnak 16 alapító és 495 rendes tagja van. A börtönök felhívások vannak taggyűjtésre, néprajzi könyveknek a tár-

saság számára való beküldésére (ethnographiai bibliographia összeállítására céljából), pénztári kimutatás stb. Végre *Herrmann Antal* és *Katona Lajos* jelentése következik, melyben tudatják, hogy 1890-től kezdve együtt szerkesztik az «Ethnographische Mitteilungen aus Ungarn» című szakfolyóiratot, a mely ezután 3 ives havi füzetekben fog megjelenni az «Ethnographia» alakjában; ebből egy iv a néprajzi társaság közleményeinek német nyelvű kivonatát fogja közölni s a társaságnak kifol felhívatainak közölnye lesz. E németül kiadott folyóirat ára évenként öt frt; a társaság tagjai számára azonban csak 2 frt.

Az «Ethnographia» illető köziratok a szerkesztőhöz küldendő (magyar nemzeti muzeum); az évi 3 frtnyi tagsági díj a pénztárnokhoz (magyar tudományos akadémia); tag-ági jelentkezések, felolvasásra szánt dolgozatok s mindenféle hivatalos ügyek a titkárhoz (*Herrmann Antal*, I. Attila-utca 47).

A Magyarországi Néprajzi Társaságot és derék közölnyét melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Két elbeszélés. Szomaházy Istvánól, a szép tehetségű novellairól, kit lapunk olvasói is jól ismernek, két elbeszélés jelent meg az «Érdekes könyvtár» című vállalatban: «*A nyíri pajkosok*» és «*A miniszter kastélyában*». Az előbbi történeti elbeszélés, Debreczen multjából s ezt lapunk közölte. A másik elbeszélés «*A miniszter kastélyában*» a mai főúri világba vezet és Szomaházyban szintén most írói tulajdonokat mutat be, élénk jó humort, ügyes mese-szöveget, ki végig meg tudja tartani az érdeklődést. A füzet ára 50 kr.

Akadémiai Értesítő. A tud. akadémia üléseiről eddig is jelent meg rövid «Értesítő», a felolvasások kivonatával. Szily Kálmán főtitkár indítványára az akadémia megbővítette az «Értesítőt», oly módon, hogy minden hó közepén nagyobb terjedelemben adja ki, s ebben tájékozza a nagy közönséget az akadémia belső életéről, egész működéséről, s tárgyas ismertetésben hívja föl a figyelmet a kiadott munkákra, folyóiratokra. Szóval közvetítő organum legyen legfőbb tudományos intézetünk és a nemzet közt. Ezért az «Értesítőt» ingyen küldi meg tagjainak, s fölkerésre a hazai tudományos egyesületeknek, olvasó köröknek, kaszinóknak. Egyesek 3 frt előfizetési árért kapják.

Az első füzet január közepén jelent meg, a programnak megfelelő tartalommal. Közi az akadémia tagjainak s állandó bizottságainak névsorát, aztán tájékoztatást nyujt egyes bizottságok működéséről, kiadványairól, a nyelvtudományi, történettudományi bizottságokról, gr. Széchenyi István kéziratáról, a konstantinápolyi küldöttégek búvárkodásának eredményeiről. Az akadémia 53 munkássága a bizottságokban fejlődik ki, s ezek működését kimerítőn ismerteti az Értesítő. A füzet közli továbbá Berecz Árpád jelentését a Kőczeni-pályázatról, ismerteti a természettudományi könyvküldő vállalatot, melyet ugyan a természettudományi társulat ad ki, de az akadémia is támogatja. Az «Budapesti Szemle» januári füzetét, a felolvasások közül — ez évben még csak egy volt — Ballagi Mórét, melyben az orthologok támadta meg. Az akadémia eme folyóirata hasznosnak mutatkozik arra, hogy a közönség minél nagyobb köre figyelemmel kísérhesse tudományos intézetünk munkásságát.

Az Osztrák-Magyar monarchia írásban és képen című néprajzi nagy vállalatból a századik füzet hagyta el a sajtót. Ez a *Stiriáról* szóló résznek 13-dik, egyszersmind befejező füzeté. A stiriái ipar méltatásával végződik az ismertetés. Rusz, Charlemont, Mühlbacher, Wüst rajzolták a füzet illusztrációit, bányákról, ipartelepekről, régibb és újabb gyárakról. A füzettel az Ausztriával foglalkozó részből immár három kötet készült el. Mellékelve van a kötet élére szánt színnymoma is «Német és szlovén néprajzelet», Mayr Károly rajza után.

Szövetkezes czimmel közgazdasági folyóirat indult meg, melyet a pestmegyei hitelszövetkezet megbízásából Bernát István szerkeszt, s a hitelszövetkezetek terjesztését tűzte feladatának. Kicsiny, lehetőleg egy községre terjedő központok alakítását sürgeti, hová a falu megtakarított fölléret gyűjtése össze, ne heverjen a pénz, ha van. Így sok megszorult gazdán, mesteremberen lehetne segíteni. A fogyasztási szövetkezetek érdekét is képviseli az új folyóirat, mely minden hó közepén jelenik meg, előfizetési ára egész évre 1 frt, s megrendelhető a szerkesztőnél: Döbrenten-utca 6. sz.

A népszínházban eredeti operette került színre először január 10-ikén: *A négy király*. Szövegét írta Rákosi Jenő, zenéjét Szabados Béla. A szövegben Rákosi népmesei elemeket kevert össze fantasztikus és bohózatos elemekkel, francia operette motívumokat népszínművekkel, s a tarkaság bővebbé magyar játékkártya alakjait. Szabados Béla fiatal

zeneszerző pedig ez operetében nemcsak könnyű zenét akart produkálni, hanem azt is megmutatni, hogy tehetséggel bír a komoly stílus is, s magasabb műfajról sem riadna vissza. Az ő zenéje is tarka; népdal, tánczene, keringő, couplet, operette, komoly drámai rész keresztezi egymást benne. Tehetségéről sokszor tesz bizonyosságot, de a reminiscenziáktól még nem bízott meg. A szöveg nem mindig elég fürge, s a zene sem mindig az operettek könnyű zenéje, a mit pedig a népszínházi közönség — úgy látszik — jobban kedvel, mint a komolyabb irányban tett kísérletet.

A történetben magyar falusi alakok és fantasztikus királyok és királyfiak szerepelnek, mint a népmesékben szokás; de a királyok afféle kártya-királyok, a mi elég jó ötlet, s a személyesített kártya-alakok hatással és fényes jelmelben jelennek meg. Panyóka Mártonnak nem akarja nőül adni leányát, Juczikát, Gábor diákhöz, a Zöld király pedig férjhez akarja adni leányát, Piroskát, a Vörös király fiahoz, a kit a leány még nem ismer. A parasztlány és királyleány összeheszel, ruhát cserél, s mig Piroška Kukutyinban marad, Juczika elmegy a Zöld királlyal. A Vörös király ezalatt várja fejedelmét kollégáit, a Makk, Zöld és Tök királyt, kik magukkal hozzák leányaikat, hogy a Vörös királyi vászárszon köztül. A Tök királyi család helyett azonban Panyóka Márton és életpartja meg Piroška jelentkezik a Vörös király előtt; de a család kiűl, a király bezárja őket. Az álműhöz Vörös királyi beleszeret az alparaszt lányba, s a végén mindenki párjához jut. A szövegnek elég a mulatságos oldala. A zenéből több dal megteztet és ismételtették. A kiállítás, kivált a kártya-jelmek, szép. Az előadás gondos volt. A szereplők közül Blaha Lujzát (Juczika) illette ismét a legfőbb siker; az ő játékhöz és énekéhez tartoz minden rész tetszett. Serédi Sarolta is megérdemelte a tapsokat. Németh (Vörös király), Újvári (Zöld király) a komikummal hatottak, Szirmai és Vidor az énekek. A nézőtér tele volt, s a szerzőket többször hívták.

A nemzeti színháznál a primadonna-válság már elődött. *Jászai* Mari asszonnyal, ki tíz évre szóló szerződést kívánt, öt évi szerződést kötött az intéző 8000 frt fizetéssel, évenként 200 frttal emelkedő személypótlékkal, mely az ötödik évben tehát már ezer frt. *Márkus* Emilia asszony is megkapta a 2000 frt évi pótlékot színpadi öltözékekre; a művész évi fizetése így 10,000 frt. *Jászai* Mari asszony jelmezeit a színház készíteti.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémián január 13-ikán a történelmi és államtudományi osztály tartott ülést *Wenzel Gusztáv* előktele alatt.

Aczady Ignác érdekes témát fejtetett «A magyar nemesség és birtokviszonyai a mohácsi vész után» cím alatt. Hangoztatván a nemesség nagy jelentőségét és vezérő szerepét, azt vizsgálta, hogy oly nehéz időkben, minők a mohácsi vészre következtek, a politikai, katonai és társadalmi feladatokkal szemben, milyen volt a világi nemesség, milyen százalékat tette a nemzet összességének s különösen minő az anyagi helyzete, mely természetesen visszahatótt közszereplésére is. Az 1543–53-diki 37 vármegyéből állított össze adatokat a földesurakról és jobbágy birtokokról. A harminczbét vármegye területén összeírtak 54,041 portát, melyből azonban 2986 és fél porta birtokosa nincs megnevezve s így 51,054 és fél porta marad, melyek birtokosa ismeretes. Ebből egyházi birtok 12, királyi 7, városi 2, világi földesuri 79 százalék. E birtokok összesen 1864 családnak tagjai. Mivel azonban sok családnak több vármegyében volt jósága, a birtokos családok száma legfeljebb tizenharmadfélszázat tett. Az összes családok valami 75 százaléka alig birt 10–10 portával, vagyis jobbágyvagyonát tekintve, szerény anyagi helyzetben volt; valami 20 százalék viszont nagy jólétnek örvendett, 4–5 százalék ellenben dűsgazdag volt. A leggazdagabb volt a Báthory-család, melynek a 37 vármegyéből 19-ben volt jósága s egymaga az egész jobbágyvagyon 11 százalékát bírta. Portái száma 4299. Utána következtek még a Perényiek 1484, a Serédyek 1446, a Bánffyok 1397 és fél és Thurzó Elek özvegye 1273 és fél portával. A többi családok egyike sem vitte ezer portára, de azért közöttük is volt még tizenegy, kiknek mindegyike 500-nál több portát birt, úgy hogy 16 család kezén 18,056 porta, vagyis az egész jobbágyvagyon 45 százaléka halmozódott fel és csak a maradék 55 százalékon osztottak a többi — tizenkét száznál több — családok, még pedig nagyon aránytalanul. A nemzet szociálgazdasági és egészségellen állapota visszahatást gyakorolt a magyar állam sorsára. A szociálgazdasági, valamint a reá fektetett katonai-politikai szervezet megromlásában találja egyik főokát a mohácsi katasztrófnának s azon küzdelmek sikeretelenségének, melyeket nemzetünk később olyan kitartással, olyan hősiességgel folytatótt a török uralom ellen. — A felolvasást megölje-

nezték. *Ortway Twadar* következett ezután, ki «A XIV. századi pápai tizedjegyzékek egyház-geografiai jelentőségét» fejtette. Arra utalt, hogy újabb időben már mennyire gyarapodtak a középkori földrajzi adatok, úgy hogy az ország történeti-földrajzi képnék elkészítéséhez lehet fogni. Az egyházi atlaszra nézve pedig a XIV. századból pápai tizedek jegyzéke nyujt becses adatokat. *Barengari Jakab* és *Bonafatoli Rajmund* 1332–37. évi jegyzékei több ezer plébániát és 85 főesperességi kerületet tartalmaznak. A római vatikáni levéltár magyar vonatkozású okiratait kutató bizottság szorgalmasan dolgozik ez adatok összedőlítésén, s az egyháztörténelmi atlasz is készül. — A figyelemmel hallgatott előadással az ülés véget ért.

A természetstudományi társulat közgyűlése január 15-ikén ment végbe *Szily Kálmán* előktele alatt, ki megnyitói beszédében figyelemztetett, hogy a társulat most éri meg *fennállásának ötvenedik esztendőjébe*. A választmány már gondoskodott, hogy a jubileum megüeléről egy bizottság javaslatot tegyen. Az ünnepély 1891-ben lesz.

A titkári jelentést *Langyel Béla* olvasta föl. A társulat tagjai egy év alatt majd 1700 új taggal szaporodtak. A tagok mostani száma 6989, köztük 168 alapító és örökítő tag. A közgyűlés megjelenezte a jelentés ama pontját, a mely fölemlíti, hogy a társulat első tisztviselői közül báró Eötvös Loránd a tudományok akadémia elnökévé, Szily Kálmán ugyanannak főtitkárává választották. *Langyel István* terjesztette elő a pénztári jelentést, mely szerint a társulat alapítókéje jelenleg 75,351 forintot tesz. A forgótké bevétele volt 38,799 frt, melyből a kiadást levonván, tiszta maradték 7399 frt. Tiszta vagyon 82,751 forint, melyben a tavalyi vagyonszaporodás 8805 frt. *Heller Ágost* közgyűlést jelentése szerint a művek száma 8120; gyarapodás 323 mf. A könyvtár áll jelenleg 13,960 kötetből, 2876 füzetből, 83 atlaszból, összesen 16,919 drb. Az olvasó helyiségben mintegy 90 folyóirat található. A könyvtár szükségleteire 2000 frtot fordítottak a mult évben. *Langyel Béla* jelentést tett ezután a *Budát-alapból* lejáró ásványtani és fizikai pályázatokról. Az első pályázat tanulásos fizikai kísérleteknek középszkolai használatra alkalmas leírására és egybegyűjtésére volt kiírva 300 frt jutalommal. Beérkezett egy mf, mely a bírálati jelentése szerint inkább a felsorolt kísérleteknek nagszámra, mint belső értéke miatt, érdemel elismerést. Mindazonáltal a szerző több önálló kísérletet is létesített, és sok szerencsés változtatást tett, minek alapján a bírálok a díjat kiadni javasolták. A jelölés levélke felbontatván, abból *Antolik Károly* gimnáziumi tanár neve tűnt elő. A második pályázat a magyar rhyolit-közetek ismeretetésére volt kitűzve, és erre szintén egy pályamű érkezett, mely önálló becsléssel találtatván, a jutalom ennek is kiadatik. Szerzője: dr. *Szűcs Gyula*.

MI UJSÁG ?

A királyné és **Mária Valéria** főherczegnő, február 2-án több heti tartózkodásra Budapestre érkeznek és innen tavasszal Wiesbadenbe utaznak. Hire jár, hogy **Mária Valéria** főherczegnő és **Ferencz Salvator** főherczeg esküvője Ischlenben és év augusztus 18-án, a király születésnapján, fog megtörténni.

Mária Valéria főherczegnő menyasszonyi kelen-gyének egy részén *Kalotaszegen* is dolgoznak. A főherczegnő nyanyis kiválasztotta már a butoratra és a függönyökre való varratást, egyik teremre piros, másira világos kék varrást. Az udvari kárpitos szabatos rajzokban küldte le Kalotaszegre a függönyök, divánok, karszékek formáit, ahhoz való alkalmazkodás végett. Ott a legszebb eredeti minták szerint fodorvászonra varrják.

A királyi pár nyaralása. Hir szerint király ő felsége a nyáron *Spindelmühlbe* fog menni fürdőzés céljából. A prágai püspök, ki több év óta rendes vendége a spindelmühli gyógyfürdőnek, oly melegen ajánlotta e helyet ő felsége figyelmébe, hogy a király határozottan kílátásba helyezte látogatását, a mit a prágai püspök maga tudatott a spindelmühli plébánossal. — Mint *Wiesbadenből* jelentik, *Langenbeck* főorvos örököseivel újra megkezdtek az alkudozásokot, hogy a *Langenbeck-villát Erzsébet* királyné számára több heti fürdőzés tartamára átengedjék. Kétségtelen, hogy az alkudozások sikerre fognak vezetni.

A beteg spanyol király. A négy éves XIII. Alfonzo spanyol király súlyos betegsége, megnyugtatóbb fordulatot vett. Spanyol szokás szerint elrendelték, hogy az egész országban mindenütt imádkozzanak a beteg király felgyógyulásáért. A palota kápolnájában szüntelenül imádkoznak az udvari papok, s azok a tudakozódók is, a kik a király álla-

potja felől kérdezősködnek a palotában, egy-egy rövid imát mondanak a beteg királyért.

Mária Krisztina regens-királynő folyvást beteg gyermekek mellett van. Midőn e hó 10-ikén este a javulás első tünetei mutatkoztak, a királyné asztalhoz ült étkezni és megkönynyebbülten felsőhajtyva mondá: «Ma éjjel mégis pihenhetek néhány percig, mert már öt napja és öt éjjel, hogy le nem vetköttem.» De már a második ételnél újra fölkel s nyugtalanul viszasietett a betegszobába. A királyné bámulatos gondallá ápolja fiát; ő maga nyujtja neki az orvosságot, maga igazítja meg az ágyát s maga gondoskodik minden szükségletéről. A király lakosztálya a második emeleten van s a királyné lakásából csigalépcső vezet oda. A királyné rendkívül sokat szenvedett a legnagyobb veszély óráiban. Időközönként fölgrozt székéről, mely a beteg ágya mellett állott s elfordulva, nehogy a beteg lássa, könyeit száritotta, melyeket képtelen volt visszatartani. Egy ily alkalommal félig spanyol, félig német nyelven így kiáltott fel: «Pobre bubi del alma! (Lelkemnek szegény pupája!) Jó isten, ne vedd el tőlem!» Mikor a fiú delután játékszerait kérte, a királyné öröme leirhatatlan volt. Szei ismét könyeztek, csakhogy most a véghetetlen boldogságtól. A királyt, midőn több órai alvás után fölébredve azt mondá: «Ah mamita, comoti amo!» (Ah mama, mennyire szeretlek!) anyja csókjaival halmozta el.

* **Házasság.** *Faragó Ödön* kínai vámigazgató házánkja menyegzője *Zsarkó Hajnal*ka kisasszonnyal e hó 11-ikén tartatott meg Zentán. Dacára az országszerte uralkodó orosz náthának, diszes násznép gyűlt egybe Zenta vidékéről, Szegedről, Budapestről stb., — magának Zenta városnak pedig majdnem minden előkelő családja részt vett az ünnepélyen. Az esketési szertartást Appel Ede esperes-plébános végezte nagy segédlettel a zentai templomban. Este az «Engén» szálló dísztermében volt összejövetel vacsorára, melyen először a vőlegény násznagya, dr. *Hercegh Mihály* egyetemi tanár köszöntötte föl a fiatal párt; utána a menyasszony násznagya, *Mikosevits József* zentai ügyvéd úrített poharat az egybekelt pár boldogságára. Lakoma után tánc következett. A hazából és külföldről érkezett számos sürgöny között volt egy kínai nyelven szerkesztett is. Az ifjú pár másnap Budapestre utazott.

Alapítvány. A napokban elhunyt *Frumm István* budai gyógyszerész százszáz forintnyit hagyott hagyott hátra. Ennek felét sógora árára, dr. Müller Kálmán Rókus-kórházi igazgatóra hagyta, másik felét pedig a *fővárosnak jótékony alapítványokra*.

Az influenza. A ragályos betegség elleppte egész Európát, elterjedt Amerikában is. Újtát vette már Ázsiának, Afrikának. A kezdetben elég szelíd alakban jelentkező betegség az elterjedésével veszedelmes jellegét is vett magára. Számos esetben kinos lefolyású, mely napokig tartó lázzal gyötör s a halálós kimenetel sem tartozik a ritkaságok közé. *Buda-pestben* az iskolák már napok óta zárva; a hivatalokban, bíróságokban nagy a fenakadás a sok betegség következtében. Gr. *Sapárdy és Wekerle* miniszterek szintén megkapták az influenzát. A képviselőházban épen akkor kellett volna tárgyalni az ő tárczájuk költségvetését. Két napig a ház szünetet tartott, s akkor is a honvédelmi költségvetést vette elő, mert a miniszterek még betegek voltak. A vidéken Pórszonban legerősebb a járvány, ott több halálozás is okozott. *Nagy-Váradon, Temesvárt* szintén erősen lépett föl. A legtöbb vidéki városban szünetelnek az iskolák. Néhol az állatokra is elragadt, így Temesvárt a tüzéség istállóiban 30 fő hullt el.

Luigi Gori, római híres orvos, egy olasz lapoz levelet intézett, a melyben figyelemzteti kollégáit és a közönséget, hogy az influenza ellen mostanság egész a visszaélésig használt *antipirin* több veszedelmet okoz, mint maga a járvány. Vannak influenzás betegek, a kik naponta 4, 7, sőt 8 gramm antipirint vesznek be. Ez pedig valóságos megmérgezés az organismusnak, mert az antipirin paralizálja a központi idegrendszert és a szívet; szükvéru és szívbaros emberekre valóságos gyilkos az orvosolás e módja. Ha eddig oly megdöbbentő volt a halálozás az influenzások közt, annak oka csakis az antipirin-nel való visszaélés. Gori dr. szerint legjobb a betegnek khinin-szalicilát és izzasztószereket adni.

Pasteur-intézet az egyetemen. A belügy-miniszter leirata következtében a tudományegyetem orvosi kara hozzá fogott a vesztettség-oltó, illetőleg gyógyító intézet felállításához és az orvoskari központi épületben két termet s a souterrainben megfelelő mellékhelyiségeket jelölt ki az intézet céljaira. Az intézetet dr. *Högyes Endre* tanár most rendezi be amaz elvek alapján, melyeket a minisz-

teiumhoz tett fölterjesztésében annak idején kifejtett.

Kleopatra sirja. A British-Muzeum igazgatóságát Egyiptomból nevezetes fölfedezésről értesítik. Arról van szó, s ezt a legilletékesebb régészek állítják, hogy megtalálták Kleopatra sirját. A sir huszonöt látnyi mélységben van a föld színe alatt; hossza tíz láb, szélessége harmadfél láb. A piramis alakú szarkofagot pompás frízek díszítik, köztük öt nőalak, öt borostyán koszorú és öt gyermekalak. Ez utóbbiak közül egy pár egészen meztelen. A koszorúk közt szőlőfürtök láthatók. A sirt még nem nyitották föl, mikor a távirati értesítést a British-Muzeumnak elküldték.

Előfizetési feltételeink.

A Vasárnapi Ujság ... 8. — 4. — 2. —
A Világkrónikával együtt ... 10. — 5. — 2.50
A Vasárnapi Ujság és
Politikai Ujdonságok ... 12. — 6. — 3. —
A Világkrónikával együtt ... 14. — 7. — 3.50
Csupán a Politikai Ujdonságok ... 6. — 3. — 1.50
A Világkrónikával együtt ... 8. — 4. — 2. —

A „Világkrónika” képes heti közlöny, mint hetilapjaink kiegészítője, hetenként egy iver: jelen meg. s a hazai és külföldi általánosabb érdekű eseményeket részletesen ismertető és magyarázó cikkekben és képekben kívül nagyobb elbeszélések és regények is közöl képekkel illusztrálva, úgy szintén uti rajzokat, nép- és tájismertetőket, szemléltető jelöléseket a hazai és külföldi közérdeklő dolgokról, találmányokról, fölfedezésekről, ugyisint mulattató közleményeket, közhasznú tudnivalókat, képtalányokat, tréfás feladványokat, stb.

A Világkrónikát hetilapjaink előfizetői fél-évre 1 frt, negyedévre 50 kr. pótdíjért rendelhetik meg.

Az előfizetések a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadóhivatalába, Budapest, egyetem-utca 4., küldendők.

HALÁLOZÁSOK.

Zólyomi WAGNER DANIEL, vegyész és gyógyszerész, a főváros közéletének buzgó működő veteránja, 90 éves korában meghalt. Még a régebbi időkben „Botanika phari na centica” című művet adott ki, mely Wagnernek, mint botanikusnak, tekintélyt szerzett. Egyik munkája „Ásványvizeinkről” elnyerte a magyar tudományos akadémiá pályadíját. Midőn a negyvenes években Széchenyi István gróf az ipar meghonosítását is törekvései közé feleltelte, Wagner Dániel volt ama szakértők egyike, kiknek tanácsára szült felfedeztet. 1848-ban a magyar minisztérium hivatali karába mint egészségügyi tanácsos lépett be, és mint ilyen 1849-ben nemcsak az egészségügyi osztály vezetésével volt megbízva, hanem a honvédség szervezésénél vegyeszeti tudományával különösen a puszkapor gyártását előmozdítani volt hivatva. Pest város szűz bizottságának is hosszabb ideig volt tagja. Az utóbbi években agg kora miatt minden tevékenységtől visszavonulva csak családjának élt, melynek tagjait a fővárosi társadalmi és közéletben kiváló állásokra láthatták emelkedni.

Elhunytak még a közelebbi napokban: WOLECZ JÁNOS, a szalonvini Wolecz árulástak egyik legutolsó fiasja, budapesti háztulajdonos és a fővárosi körökben jól ismert zenész, 41 éves korában, kiből Wolecz Sándor nyugalmazott táviratfőnök, a lapunkban közelebb megjelent 1859-iki legiónárius (olaszországi és afrikai) napló írója és Brunnban lakó nővére egyetlen fivérőket gyászolja. — Dr. ELTER KÁROLY, apát-kanonok, kolozsvári plébános, ki nemcsak Kolozsvárt, hanem az erdélyi részekben is nagy tiszteletben részesült, s kinek temetése e hó 15-ikén mely részvét közt ment végbe, Kolozsvárt. — GR. PRJACEVICH MÁRK, a főrendiház tagja, néhai gr. Prjacevich Péter, horvát miniszter öccse, a „Fonciere” biztosító társaság igazgatósági elnöke, 72 éves, Budapesten. — GYARMATHY SÁMUEL, nyug. kuriai bíró, a szabadságharcban nemzetőr őrnagy, később az enyedi főtanoda tanára, 69 éves, Nagy-Enyeden. — FÖLDVÁRY MÓRICZ, kamarás és nyug. őrnagy, a tekintélyes Földvár-családnak egyik tisztelt tagja 65 éves, Budapesten, honnan holttestét Harasztiba szállították. — BÉLY JÓZSEF, Győrmege volt alispánja, gr. Khuen Hédervár Károly horvát bán jogtanácsosa Győrött 71 éves korában. — BEN IMRE, a pozsonyi kereskedelmi akadémia tanára, képzett szakember, ki az influenza áldozata lett, 29 éves. — GRÓF RENEY LAJOS, jeles gazda, 55 éves, Magyar-Nagy-Somboron. — WEBER JÁNOS, nyug. magy. kir. helytartótanácsi tanácsos, 84 éves, Budapesten. — CZOBOR GÉZA, fővárosi tisztviselő, dr. Czobor Béla akadémiai tag fivére. — SCHIEDL HENRIK, benedekrendi pap, hitközlő és gimnáziumi tanár Kőszegen élete 43-ik évében. — KISPA ALBERT, Kő-

küllővármegye volt főjegyzője, később törvényszéki bírása, nyug. kataszteri tisztviselő, Maros-Vásárhelyt, 81 éves. — BITTÓ SÉBŐ, nyug. gyermekgyógyász, 36 éves, Sárospákon. — DR. FLEISCHER FRIGYES, Szepes-megye volt főorvosa, 78 éves. — BAKONYI MIKSA, a „Pannonia” gőzmalom társaság igazgatója 59 éves, Budapesten. — MARTINEK ALBERT, dr. nyug. ezredorvos, Szolnokon. — SZABÓ IMRE, ügyvéd, a szeged-csongrádi takarékpénztár nyug. pénztárnoka és Szeged város volt tanácsnoka, életének 69-ik évében Szegeden. — EBECZKI BLASKOVICH ALBERT, Nagy-Abonyban, 64-ik évében. — HORVÁTH IMRE, Győr-város köztisztviselő polgára életének 51-ik évében. — NEDOROSZTÉR JAKAB a budapesti 1848/49. honvéd veterán-egylet elnöke, életének 65-ik évében. — DR. STEFANOVICS PÁL, Temesvár egyik népszerű orvos, 35 éves, ki influenzában halt meg. — DR. GRÁNER MIHÁLY orvos, megyebizottsági tag, takarékpénztári igazgató, Zala-Egerszegen. — SEBESTYÉN LAJOS nyugalmazott királyi aljárásbíró, 58 éves, Hajdú-Nánáson. — VARGA GÁBOR ügyvéd, Nagy-Várád város tiszteletbeli főjegyzője, 47 éves. — HAUER GYULA ügyvéd, Sopronban. — BACH JÓZSEF, Nógrádmegye főorvosa, Szécsényben. — SASS ELEMÉR, szegárdi kir. törvényszéki alügyész, dr. Sass István, kinek nevét barátjáról: Petőfiről közzétett cikkeit után lapunk olvasói is jól ismerik, fia, 32 éves, Budapesten; fiatal özvegye, Bibó Róza, s nagy kiterjedésű rokonság gyászolja az elhunyt derék ifjút. — ID. SIKÓ LAJOS, Kolozsmegye közéletének kiváló alakja, septéri birtokán. — MÁJER GERGELY, nyug. járásbíró, 68 éves, Fogarason. — KRUPINSZKY JÁNOS, ügyvéd és Budapest fővárosi főjegyző, főszámvivője, élte 70-ik évében. — KOVÁCS MIHÁLY szakasparancsnok, a szatmárnémeti önkéntes tüzoltó egyletnél, 55 éves. — KAPKA VILMOS, kir. járásbírósi aljegyző, 31 éves, Magyar-vároton. — SZOLCSENYI GYULA, könyvkereskedő, ki több felekezeti iskolai könyveket adott ki, 55 éves, Egerben. — KELLNER GUSZTÁV, a hg. Salkovszky-féle urolalom erdésze, 70 éves, Apátiban. — LAKATOS JÓZSEF, Miskolc város érdemes polgára, 72 éves. — CSÁSZY IMRE, ügyvéd, Bihar-megye tiszteletbeli tisztgyűzője s megyebizottsági tagja, Derecskén. — KOVÁCS FERENCZ, postaigazgatósági nyug. fogalmazó, 48 éves, Szébenben. — LOVASSY SZARL SÁNDOR, kereskedő, Debreczenben. — BÉRO STWERTNIK JÓZSEF, joghallgató, 21 éves, ki Olaszországban keresett enyhülést, s onnan hozták haza hilt temetési Budapestre. — KISZELY ENDRE, gróf Károlyi Sándor jogtanácsosa, 42 éves, Budapesten, hol a járványnak esett áldozatul. — DR. LÁNY JÓZSEF, nyug. törvényszéki bíró, Kaposvárt. — MANDEL JAKAB, birtokos, Bihar-megyei törvényhatósági bizottságának tagja, 48 éves, Derecskén. — MOCSENY ANTAL, birtokos, 57 éves, Herkályon. — PROCIPIUS ZSIGMOND, az aszói takarékpénztár vezérigazgatója, 70 éves. — TESITS JEFFA, úvidéki tekintélyes fakereskedő, 50 éves. — STERN EDE, a vasuti központi leszámláló-hivatal tisztviselője, 29 éves, Szegeden.

Özv. székhelyi MAJLÁTH SÁNDORNE, szül. Pongrácz Friderika, Majláth Béla muzeumi könyvtárőr és akadémiai tag édes anyja, 80 éves, Budapesten. — ZEYKÁLYI ZEYK IMRE, Zeyk József és neje, szül. Teleki Ágnes grófnő tizenhét éves leánya, Kolozsvárott; ugyanott özv. KONCZ SÁNDORNE, szül. Herczeg Karolina, néhai kormánybiztosi hivatalnok özvegye, 79 éves. — SÁNKI ZSIGMONDNE, szül. Baross Mária, jótékony hölgy, kinek halálát sok család gyászolja, 63 éves, Aradon. — LÁNG JÓZSEFNE, szül. Huber Borbála, 69 éves, Székesszeferhárván s halálát nagy kiterjedésű család gyászolja. — BRAUN LAJOSNE, szül. Thomka Irma, székesszeferhárvai gyógyszerész neje és vele együtt Ferencz nevű kis fia. — FEKETEHE ILONA, Fekethe Nándor leánya, 20 éves, Budapesten. — ÖZV. BARSAY JÓZSEFNE, szül. Főző Juliánna, 91 éves, Sáros-Patakon. — POHUT ISTVÁNE, szül. Nikolett Jozefina, kir. járásbíró neje, 49 éves, Nagy-Becskerekén; ugyanott PLECHL CZECZILLA, megyei főorvos nővére, 54 éves. — ÖZV. BRUNNHUBER NÁNDORNE, szül. Herman Anna, 70 éves, Aradon. — GRÓF GROTTA EDENE, szül. Ehedi Lujza, Seps-Szentgyörgyön. — POLÁK JÓZSEFNE, szül. Offenheim Johanna, 79 éves, Budapesten. — GILFFY FERENCZNE, szül. Miklós Abissza asszony, Gálffy Ignác polg. iskolai igazgató édes anyja, 56 éves, Miskolcon. — NÉMETH IGONACZNE, gimnáziumi igazgató özvegye, 77 éves, Kaposvárt. — IFJ. PRAXA BELÁNE, szül. DVORACEK Emilia, 18 éves, Rákóczyben. — KERÉKES JÓZSEFNE, szül. Losonczi Rozália, 42 éves, Kolozsvárt. — ÖZV. SAUER IGONACZNE, szül. Schiffner Emilia, a budapesti egyetem hajdani rektorának özvegye, Budapesten.

A külföldön elhunytak: DOLLINGER IGONACZ, hírneves bajor teológus, ki a pápai csatlakozás ellen egész német földre kiható tiltakozott, s megindította az ó katolicizmus mozgalmát, a miért a müncheni érsek exkommunikálta. Münchenben, 91 éves korában, hunyt el, influenzában. — Lord NAPIER OF MAGDALA, az angol hadsereg egyik sokszor kitüntetett tábornoka, ki az indiai harcokban vitézül viselte magát, 1867-ben pedig az abissziniai hadjárat vezetését bízták rá, s 1868. április 13-án Magdalánál Theodor abessziniai királyt levervén, lorddát nevezetett ki.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Irataim elégetésekor. Nagyon gyenge, egyáltalán nem tanusodik hivatottságról, bizvást követheti testvéreit a tűzhálalába.

Karácsony éjjelén. A karácsonyi versekre egyáltalán nem feleltünk, de minthogy érdemleges bírlatokat kért, bár idejét multa, pár szóval elmondjuk nézetünket. A „Karácsony éjjelén” keneteljesen van írva, de nagyon csekély, jóformán semmi költsézzel s mint költői mű egészen értéktelen.

Karácsonyi álom. Látszik, hogy kezdő műve, de az is látszik, hogy tehetséges kezdő. Egy kis simítás, s a közlést is megérdemlő; alkalmosszerűsége azonban már elmulit s így ezúttal nem használhatjuk.

Új év reggelén. Idejét multa, de különben sem tti meg a mértéket.

Jó kedvben. Szakadozottsága és zavarossága miatt nem közölhetjük.

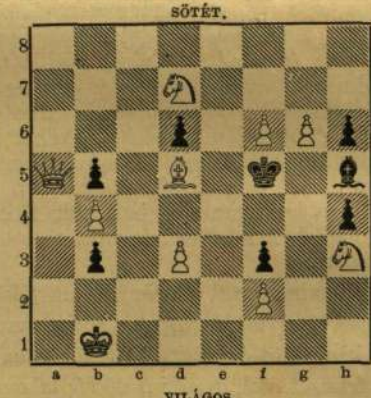
KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 1890. évi 1-ső számában közölt képtalányok megfejtése: I. Delamerika. II. Jelen tárgyán függ a jelen szeme.

SAKKJÁTEK.

1584. számú feladvány. Juchly J.-től Münchenben.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1578. számú feladvány megfejtése. W. W. R.-től Edinburghban.

Megejtés.
Világos. Sötét.
1. Vb8—e8 ... Kd5—c4 (a). 1. ... Kd5—e5 (b)
2. Vc8—a4 + ... t. sz. 2. Vc8—g6 ... t. sz.
3. Va4—e4 mat. 3. Vg6—c4—d6 mat.
Világos. Sötét.
1. ... Kd5—d4
2. Vc8—d7 + ... t. sz.
3. V v. H. mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Babocsay Béla. — Tarnócon: Németh Péter. — Szempezen: Pintér János. — A pesti sakk-kör.

HETI-NAPTÁR, január hó.

Nap	Katolikus és protestáns	Görög-Orosz	Israélita
19. V. E. 2 Jézus sz. neve	E. 2 Marius	76 Iván	27 Jafet
20. H. Fáb. és Seb. vtk.	Pábián és Seb.	8 György	28
21. K. Ágnes sz. vrt.	Ágnes	9 Polieukt vrt.	29
22. S. Vincze sz. vrt.	Vincze	10 Nissz. Gerg.	1 Scheb.
23. C. Bold. Assz. elj.	Imrike	11 Teodóz apt.	2
24. P. Timót pk. vrt.	Felician	12 Taczian	3
25. S. Pál fordulása	Pál ford.	13 Hermil	4 S. Bo.

Holdváltásai. ● Újhold 21-én 1 óra 5 pk. reggel.

Felölös szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. egyetem-tér 6. szám.)

Köszvényeseknek.

Kwizda Ferencz János urnak, cs. kir. osztrák és román királyi udvari szállító, és kerületi gyógyszerész Kornenburgban, Bécs mellett.

Bizonyították, hogy a badeni helyőrségi kórházban s az ottani katonai fürdő-gyógyintézetben Kwizda köszvényfolyadékja a köszvény különböző alakjainál, névszerint izomköszvényénél, valamint csúsz és idegbajok ellen, éppugy magában, mint hévfürdő támogat szere gyanánt jó sikerrel alkalmaztatott.

BaCen, 1886 szept. 21.

Dr. Mühlleitner,
cs. k. főorvos és kórház-vezető.
Kwizda köszvényfolyadékja valódiilag minden gyógy-szerben kapható. — Magyarországi föletét: Budapesten. Török József gyógyszerárában. — Föletét: kerületi gyógyszerár Kornenburgban, Bécs mellett.

Szives figyelembe vettél. E készítmény vételénél kérjük a t. közönséget mindig „KWIZDA köszvényfolyadékát” kéri, és arra ügyelni, hogy éppugy minden palack, valamint a carton is a mellékelt védjegygyel el legyen látva.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható:

AZ EGYSZERŰ ÉS KETTŐS KÖNYVVITEL TANKÖNYVE.

Keresked. középiskolák és akadémiák használatára valamint magántanulmányozásra

Irta

NOVÁK SÁNDOR

a budapesti kereskedelmi akadémia r. tanára.

Ara füzve 4 frt.

Tartalom: Az egyszerű és kettős keresk. könyvvitel kimerítő tárgyalása, alkalmazva árú- és banküzletekre. A bizományi ügyletek könyvelése. A Conto mio- (nostro) és Conto suo- (loro) való könyvelés. Arbitrage-ügyletek könyvelése. A részes ügyletek (Conto metá, Conto terzo és Conto sociale) könyvelése árú- és bank-üzletekben. Néhány különös számla (Conto dubioso, Conto sospeso, átmeneti számla és átmeneti kamat-számla, syndicat-számla stb.) kimerítő tárgyalása. Könyvvezetés közkereseti, betéti és részvénytársaságoknál és szövetkezeteknél. A felszámolásról. Magyar és német feladatok.

Pserhofer J.-féle gyógyszertár Bécsben, Singerstrasse 15. „Zum goldenen Reichsapfel“.

Vértisztító labdacok ezeltt egyetemes labdacok neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e labdacok csodás hatásukat fényesen bebizonyították. Évtizedek óta ezen labdacok általában igen el vannak terjedve, számtalan orvos rendeli azokat, s alig akad család, melyben kitűnő háziaszerből ne volna egy kis készlet. **1 doboz 15 labdacscsal 21 kr., 1 tekercs 6 dobozzal 1 frt 5 kr.,** bérmentelen utánvét mellett megküldéssel 1 frt 10 kr. A pénz előleges beküldése mellett, bérmentes megküldéssel együtt 1 tekercs labdac 1 frt 25 kr., 2 tekercs 2 frt 30 kr., 3 tekercs 3 frt 35 kr., 4 tekercs 4 frt 40 kr., 5 tekercs 5 frt 20 kr., 10 tekercs 9 frt 20 kr. (1 tekercsnek kevesebb nem küldetik szét.)

Kéretik határozottan Pserhofer J.-féle vértisztító labdacokat kérni s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felírás minden dobozon a használati utasításban látható Pserhofer J. névaláírással el legyen látva és pedig **veres** nyomasban.

Pserhofer J.-től 1 tégely 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.

Fagy-balzsam, hurut, rekedtség, görcskehögés stb. ellen. 1 palack 50 kr.

Keskeny utifü-nedv, 1 frt 20 kr.

Amerikai köszvény-kenőcs, Egy doboz ára 50 kr., bérmentes megküldés mellett 75 kr.

Por lábizzadás ellen. 1 üvege 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.

Golyva-balzsam, megromlott gyomor, rossz emésztés ellen. Egy üvege 22 kr.

Élet-essencia (prágai cseppek), 1 üveggel 50 kr., egy kis üveggel 12 kr.

Angol csoda-balzsam, 1 üveggel 50 kr., egy kis üveggel 12 kr.

Fiaker-por, köhögés stb. ellen, 1 dobozzal 35 kr., bérmentes megküldéssel 50 kr.

Tannochinin-hajkenőcs, Pserhofer J.-től; a legjobb hajnövesztő szer, 1 szelence 2 frt.

Egyetemes tapasz, STEUDEL tanártól, sebek, daganatok stb. ellen jónak bizonyult háziaszer. Egy tégely 50 kr., bérmentes megküldéssel 75 kr.

Egyetemes tisztító só, BULLRICH A. W.-től. Kitűnő háziaszer megzavart emésztés minden következményei ellen. Egy csomag ára 1 frt.

Az itt felsorolt készítményeken kívül valamennyi az ausztriai lapokban hirdetett bel- és külföldi gyógyászati különlegesség készletben tartatik, s minden esetleg rak-táron nem levő cikk kívánságra pontosan s legutányosabban beszerezetik.

Postai küldemények az összeg beküldése, nagyobb megrendeléseknél után-vétel mellett is, a leggyorsabban eszközöltnék.

A pénz előleges beküldése mellett (legcélszerűbben postautal-vány mellett), a viteldij sokkal kevesebbe kerül, mint az utánvétel mellett való küldésnél.

A legtöbb elősorolt specialitás kapható Buapesten, TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerárában, király-utca 12. sz.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható:

Dr. SCHLAUCH LŐRINCZ PÜSPÖK BESZÉDEI.

Közrebocsátja BUNYITAY VINCZE

váradí t. kanonok a m. tud. akadémia l. tagja.

KÉT KÖTET.

I. kötet: EGYHÁZI BESZÉDEI.

II. kötet: EGYHÁZ-POLITIKAI BESZÉDEI.

A két kötet ára füzve 10 frt.

Tartalom:

I. KÖTET: Társadalmi átalakulás vallás nélkül. *Szent-István király ünne-pén.* — Tudományosság és erényesség. *A szatmár-egyházmegei papsághoz.* — A kereszténység viszonya az ész fejlettségéhez és az államalakulásokhoz. *A szatmár-egyházmegei hívekhez.* — A család Krisztussal és Krisztus nélkül. *Karácson ünne-pén.* — Az emberiség küzdelme s a megváltás. *Az év utolsó napján.* — Istennek dicsőség! Egyénének segítség. *A szatmár-németi tüzoltó-egylet zász-lajának megállásakor.* — Beszéd a rabokhoz. *Munkácsen.* — Vallásosság és Szent-István koronája alatt egység. *Szent-István király ünne-pén.* — Női zárda megállásakor. *Mármaros-Segeten.* — A papság teendőiről. *A váradí egyház-mege papsághoz.* — A katolikus egyház befolyásáról. *A váradí egyházmege hívekhez.* — A természeti s természetfölötti erkölcsi tőke. *Karácson ünne-pén.* — Az ember rendeltetése. *Az év utolsó estéjén.* — Krisztus az erkölcsi világnak középpontja. *Húsvét ünne-pén.* — Milyen az egyház? *Pünkösöd ünne-pén.* — A korszellem és a család. *Bérmáláskor.* — A bűn és a bűnhődés. *Bérmáláskor.* Ötven év a zárásban. *A nagyváradi Orsolya-szűzek fejedelemszónyának jubi-leuma alkalmával.* — Hinni és tudni. *A nagyváradi kir. jogakadémia jubi-leuma alkalmával.* — A szeretet és gyűlölet. *Húsvét vasárnapján.* — A kereszténység nincs veszályban. *Pünkösöd ünne-pén.* — Halottak estéjén.

II. KÖTET: Az autonómiáról. *A magyar kath. egyház autonómiáját szer-vező gyűlésnek 1871 márcz. 16-iki ülésén.* — A néptanítók nyugdíjáról. *A fő-rendiháznak 1875 ápril 13-iki ülésén.* — A népiszkolai hatóságokról. *A főrendiháznak 1876 májús 6-iki ülésén.* — Az uszora-törvényről. *A főrendiháznak 1877 márcz. 2-iki ülésén.* — A büntető törvényjavaslatról. *A főrendiháznak 1878 február 18-iki ülésén.* — A kihágásokról. *A főrendiháznak 1879 június 7-iki ülésén.* — Szeged ujjiapításáról. *A főrendiháznak 1880 április 21-iki ülé-sén.* — A közoktatásról. *A főrendiháznak 1883 április 30-iki ülésén.* — A pol-gári házasságról. *A főrendiháznak 1883 december 10-iki ülésén.* — Az állandó országháza építéséről. *A főrendiháznak 1884 májús 15-iki ülésén.* — Üdvözlő beszéd Báro Vay Miklósnak, mint a főrendiház elnökének székfoglalásakor *1888 február 11-én.* — A műveltségről és az autonómiáról. *A főrendiháznak 1889 június 12-iki ülésén.* — A Szent-László-Társulat czéljai. *Elnöki megnyitó beszéd ugyanazon társulatnak 1878 október 17-iki közgyűlésén.* — Katholici-mus és hazaszeretet. *Elnöki megnyitó beszéd a Szent-László-Társulatnak 1879 nov. 6-iki közgyűlésén.* — Vallásosság és tudományosság. *Elnöki megnyitó beszéd a Szent-László-Társulatnak 1882 okt. 5-iki közgyűlésén.* — A bukovinai és csángó magyarok, és a Szent-László-Társulat feladata. *Elnöki megnyitó beszéd a Szent-László-Társulatnak 1883 szept. 27-iki közgyűlésén.* — Kibékítése az egyének és családnak a vallással, és az államnak az egyházzal. *Elnöki megnyitó beszéd a Szent-László-Társulatnak 1884 nov. 27-iki közgyűlé-sén.* — Eszmék a középkor kultúrelétéből. *Elnöki megnyitó beszéd a Szent-László-Társulatnak 1886 decz. 6-iki közgyűlésén.* — A rabszolga-kereskedés Afrikában. *Elnöki megnyitó beszéd a Szent-László-Társulatnak 1889 december 14-iki közgyűlésén.* — Az Erzsébet-kórház megnyitása. *Budapesten 1884 okt. 19-én.* — Megnyitó beszéd a szatmármegei Széchenyi-Társulatnak 1885 szept. 12-ikén Nagy-Károlyon tartott közgyűlésén.

Hirdetések előfizetések elfogadtatnak a kiadóhiva-talban Budapesten, IV., Egyetem-utca 4. szám alatt.

A Dr. Forti-féle sebtapasról.

Ezen általánosan kitűnőnek elismert gyógytápasz rendkívül gyorsan gyógyítja a sebeket, és a fájdalmat csillapító hatása által leggyorsabb, legbiztosabb a gyógyulást előidéző különféle bajokban. Így bajok a torokgyulladás, légzőszervi, bőrkárosítás, darázs- vagy méhcsípések, bujassenyves és egyéb konok fekélyek, zúzódások, gümők, tüdőgyök (tuberculus), pokolvar (carbunculus, pustula maligna), megkeményedések, gennyedések, vérdökölések, minden mirigy-betegségek, görvölés fekélyek, fagydagaszt, ujféreg, körömfolyás, körömrög, vadhus, tagszivacs, csontszűz, kificamítás és megrendülések, helyi csúsz, továbbá a szülés utáni lábségek és dagasztok, fájók, fekélyezett vagy már gennyes női mell, — sebek — melyek már elöljáró volt említeni — a különben elkerülhetetlen életveszélyes sebesült műtét melletti sebével — egyedül ezen jeles sebtapas használata által menekült meg. A fulnyillás, nemkülönben a torok-mondolák gyulladását hathatósan szolgálatot tesz. Holnap-tapaszt vagy mustársebet sebtapasnak után használva, méltán valóságos enyhítők nevezhetők, minthogy nem csupán enyhítést szerez, hanem mivel inkább a beteg kinos fájdalmaitól azonnal tökéletesen megszabadítja. Vége a testbe teljesen belehelyeztet barmintani szűk, darázs vagy méh fullánkja csupán ezen tapaszt rövid ideig használata folytán annyira előljáró, hogy azután a testből közönségesen szabad kézzel, sebesült műtét és fájdalom nélkül, könnyen kihúzható, mire a seb gyógyulása gyorsan bekövetkezik. — Plőcsák alkalmazása után, az olykor veszedelmet előidéző utánverés rögtön beszüntetése minden egyéb és ezirátt használata után, de korán sem megfelelő módok mellőzésével, tanácsos ezen sebtapaszt, mint egyedül sikeres, gyors és legbiztosabban cselekvő szert használni. Vessék t. i. oly nagyságú sebtapaszt bekenet vaszondarab, mely az összes póczammarásokat fűdi a rakások és tisztelt a sebekre, miután azok több egy ható-napi után vagy egy hét után a sebeket a sebeket elismertett — rendkívül, a legkülönösen esetekben megpróbált hatásánál és feltűnő sikerű eredményeinél fogva, melyek általa még elavult bajokban is elérhetők, jól megállapított és elérhető hírt kétséghalálannal igazolja, mindegy, a szenvedő emberiség javára méltán legjobb ajánlást érdemel. A csomagok ára a legújabbak 35 kr., a közönségeseknek 50 kr., a legnagyobbaké 1 frt. Használati utasítással együtt. — Kisebbség megrendelések legelőszörben postafutárnyal szállítottatnak. Postán küldve, ha a megrendelt sebtapaszt jórészt az előzőekben említett vagy utalványozva van, 20 kr. többlet; míg utóvetelt melletti küldésénél a megrendelőt azokról a postafutárnyal is terhelik. Posta útján csak nagyobb csomagok megrendelhetők. A szakszámok között a közönségesek közül közülük egyet, mindenki megteheti, hogy az ember. Tekintetes Ur! Melyen tisztelt tisztelet Ön nagybecsű és a szenvedő emberiségnek oly kiszámíthatatlan előnyt biztosított tapasztat megkaptam, sietek Ön tudatni, mikép Prágai Béla nagy-karizma gyógyszeres úrral a tapasztat árulása végett értekeztem, ki is hajlandóan nyilatkozott a bizonyosságokról elvárni, szintén lehetőséges volna azt neki azonnal küldeni és vele üzleti összeköttetést nyitni. — Ezt annál is inkább kívánom, mert ott — hiszem, hogy nagyobb kelendőségnek fog irándeni, mert igazán megvalva, a tapasztat megbeszélhetlen oly hasznos, melyet mihi nélkülözhetetlen, mindenképpen használni tarthat, én már számosak baján ennek segítségével, segítettam, a számok közül csak ezt említem fel.

— Ez este az arez vagy más testfelület azzal bekenetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely ezáltal vakító fehér és gyönyörű lesz. A balzsam az arcon képződött ráncokat és himlőhelyeket kisimítja, a fiatalos kinézetet kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést s a bőr minden más tisztátalanságát a legrovidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan“-ja a legelőszérűbb gyógyszer, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van a balzsam jó hatását fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: Török József gyógyszerész Budapest, király-utca 12. sz. a. Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszerésztárában. Debreczen Rothschnack gyógyszerész. Eszék Dienes gyógyszerész. Nagy-Becskerek Mészner gyógyszerész. Nagyszombat Morcher gyógyszerész. Kolozsvár Dr. Ember gyógyszerész. Brassó Kugler gyógyszerész. Pozsony Erdy István gyógyszerész. Szeged Bacsay gyógyszerész. Temesvár Jahner gyógyszerész. Minden kiválóbb gyógyszerésztárában, illatszer- és gyógyfű-kereskedésben.

Dr. Lengiel „nyír-balzsama“ Már maga a növényi nedv, mely a nyírfából folyik, ha annak törzsét megfűjük: ember emlékeztet őta a legkitűnőbb szepítőszereknek van elismerve; ha pedig a nedv a föltaláló utasítása szerint, vagy áttör balzsammá alakítatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Ha este az arez vagy más testfelület azzal bekenetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely ezáltal vakító fehér és gyönyörű lesz. A balzsam az arcon képződött ráncokat és himlőhelyeket kisimítja, a fiatalos kinézetet kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést s a bőr minden más tisztátalanságát a legrovidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan“-ja a legelőszérűbb gyógyszer, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van a balzsam jó hatását fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: Török József gyógyszerész Budapest, király-utca 12. sz. a. Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszerésztárában. Debreczen Rothschnack gyógyszerész. Eszék Dienes gyógyszerész. Nagy-Becskerek Mészner gyógyszerész. Nagyszombat Morcher gyógyszerész. Kolozsvár Dr. Ember gyógyszerész. Brassó Kugler gyógyszerész. Pozsony Erdy István gyógyszerész. Szeged Bacsay gyógyszerész. Temesvár Jahner gyógyszerész. Minden kiválóbb gyógyszerésztárában, illatszer- és gyógyfű-kereskedésben.

Dr. Lengiel „nyír-balzsama“ Már maga a növényi nedv, mely a nyírfából folyik, ha annak törzsét megfűjük: ember emlékeztet őta a legkitűnőbb szepítőszereknek van elismerve; ha pedig a nedv a föltaláló utasítása szerint, vagy áttör balzsammá alakítatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Ha este az arez vagy más testfelület azzal bekenetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely ezáltal vakító fehér és gyönyörű lesz. A balzsam az arcon képződött ráncokat és himlőhelyeket kisimítja, a fiatalos kinézetet kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést s a bőr minden más tisztátalanságát a legrovidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan“-ja a legelőszérűbb gyógyszer, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van a balzsam jó hatását fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: Török József gyógyszerész Budapest, király-utca 12. sz. a. Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszerésztárában. Debreczen Rothschnack gyógyszerész. Eszék Dienes gyógyszerész. Nagy-Becskerek Mészner gyógyszerész. Nagyszombat Morcher gyógyszerész. Kolozsvár Dr. Ember gyógyszerész. Brassó Kugler gyógyszerész. Pozsony Erdy István gyógyszerész. Szeged Bacsay gyógyszerész. Temesvár Jahner gyógyszerész. Minden kiválóbb gyógyszerésztárában, illatszer- és gyógyfű-kereskedésben.

Dr. Lengiel „nyír-balzsama“ Már maga a növényi nedv, mely a nyírfából folyik, ha annak törzsét megfűjük: ember emlékeztet őta a legkitűnőbb szepítőszereknek van elismerve; ha pedig a nedv a föltaláló utasítása szerint, vagy áttör balzsammá alakítatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Ha este az arez vagy más testfelület azzal bekenetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely ezáltal vakító fehér és gyönyörű lesz. A balzsam az arcon képződött ráncokat és himlőhelyeket kisimítja, a fiatalos kinézetet kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést s a bőr minden más tisztátalanságát a legrovidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan“-ja a legelőszérűbb gyógyszer, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van a balzsam jó hatását fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: Török József gyógyszerész Budapest, király-utca 12. sz. a. Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszerésztárában. Debreczen Rothschnack gyógyszerész. Eszék Dienes gyógyszerész. Nagy-Becskerek Mészner gyógyszerész. Nagyszombat Morcher gyógyszerész. Kolozsvár Dr. Ember gyógyszerész. Brassó Kugler gyógyszerész. Pozsony Erdy István gyógyszerész. Szeged Bacsay gyógyszerész. Temesvár Jahner gyógyszerész. Minden kiválóbb gyógyszerésztárában, illatszer- és gyógyfű-kereskedésben.

Dr. Lengiel „nyír-balzsama“ Már maga a növényi nedv, mely a nyírfából folyik, ha annak törzsét megfűjük: ember emlékeztet őta a legkitűnőbb szepítőszereknek van elismerve; ha pedig a nedv a föltaláló utasítása szerint, vagy áttör balzsammá alakítatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Ha este az arez vagy más testfelület azzal bekenetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely ezáltal vakító fehér és gyönyörű lesz. A balzsam az arcon képződött ráncokat és himlőhelyeket kisimítja, a fiatalos kinézetet kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést s a bőr minden más tisztátalanságát a legrovidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan“-ja a legelőszérűbb gyógyszer, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van a balzsam jó hatását fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: Török József gyógyszerész Budapest, király-utca 12. sz. a. Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszerésztárában. Debreczen Rothschnack gyógyszerész. Eszék Dienes gyógyszerész. Nagy-Becskerek Mészner gyógyszerész. Nagyszombat Morcher gyógyszerész. Kolozsvár Dr. Ember gyógyszerész. Brassó Kugler gyógyszerész. Pozsony Erdy István gyógyszerész. Szeged Bacsay gyógyszerész. Temesvár Jahner gyógyszerész. Minden kiválóbb gyógyszerésztárában, illatszer- és gyógyfű-kereskedésben.

Dr. Lengiel „nyír-balzsama“ Már maga a növényi nedv, mely a nyírfából folyik, ha annak törzsét megfűjük: ember emlékeztet őta a legkitűnőbb szepítőszereknek van elismerve; ha pedig a nedv a föltaláló utasítása szerint, vagy áttör balzsammá alakítatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Ha este az arez vagy más testfelület azzal bekenetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely ezáltal vakító fehér és gyönyörű lesz. A balzsam az arcon képződött ráncokat és himlőhelyeket kisimítja, a fiatalos kinézetet kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést s a bőr minden más tisztátalanságát a legrovidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan“-ja a legelőszérűbb gyógyszer, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van a balzsam jó hatását fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: Török József gyógyszerész Budapest, király-utca 12. sz. a. Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszerésztárában. Debreczen Rothschnack gyógyszerész. Eszék Dienes gyógyszerész. Nagy-Becskerek Mészner gyógyszerész. Nagyszombat Morcher gyógyszerész. Kolozsvár Dr. Ember gyógyszerész. Brassó Kugler gyógyszerész. Pozsony Erdy István gyógyszerész. Szeged Bacsay gyógyszerész. Temesvár Jahner gyógyszerész. Minden kiválóbb gyógyszerésztárában, illatszer- és gyógyfű-kereskedésben.

Dr. Lengiel „nyír-balzsama“ Már maga a növényi nedv, mely a nyírfából folyik, ha annak törzsét megfűjük: ember emlékeztet őta a legkitűnőbb szepítőszereknek van elismerve; ha pedig a nedv a föltaláló utasítása szerint, vagy áttör balzsammá alakítatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Ha este az arez vagy más testfelület azzal bekenetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely ezáltal vakító fehér és gyönyörű lesz. A balzsam az arcon képződött ráncokat és himlőhelyeket kisimítja, a fiatalos kinézetet kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést s a bőr minden más tisztátalanságát a legrovidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan“-ja a legelőszérűbb gyógyszer, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van a balzsam jó hatását fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: Török József gyógyszerész Budapest, király-utca 12. sz. a. Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszerésztárában. Debreczen Rothschnack gyógyszerész. Eszék Dienes gyógyszerész. Nagy-Becskerek Mészner gyógyszerész. Nagyszombat Morcher gyógyszerész. Kolozsvár Dr. Ember gyógyszerész. Brassó Kugler gyógyszerész. Pozsony Erdy István gyógyszerész. Szeged Bacsay gyógyszerész. Temesvár Jahner gyógyszerész. Minden kiválóbb gyógyszerésztárában, illatszer- és gyógyfű-kereskedésben.

Dr. Lengiel „nyír-balzsama“ Már maga a növényi nedv, mely a nyírfából folyik, ha annak törzsét megfűjük: ember emlékeztet őta a legkitűnőbb szepítőszereknek van elismerve; ha pedig a nedv a föltaláló utasítása szerint, vagy áttör balzsammá alakítatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Ha este az arez vagy más testfelület azzal bekenetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely ezáltal vakító fehér és gyönyörű lesz. A balzsam az arcon képződött ráncokat és himlőhelyeket kisimítja, a fiatalos kinézetet kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést s a bőr minden más tisztátalanságát a legrovidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan“-ja a legelőszérűbb gyógyszer, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van a balzsam jó hatását fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: Török József gyógyszerész Budapest, király-utca 12. sz. a. Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszerésztárában. Debreczen Rothschnack gyógyszerész. Eszék Dienes gyógyszerész. Nagy-Becskerek Mészner gyógyszerész. Nagyszombat Morcher gyógyszerész. Kolozsvár Dr. Ember gyógyszerész. Brassó Kugler gyógyszerész. Pozsony Erdy István gyógyszerész. Szeged Bacsay gyógyszerész. Temesvár Jahner gyógyszerész. Minden kiválóbb gyógyszerésztárában, illatszer- és gyógyfű-kereskedésben.

Dr. Lengiel „nyír-balzsama“ Már maga a növényi nedv, mely a nyírfából folyik, ha annak törzsét megfűjük: ember emlékeztet őta a legkitűnőbb szepítőszereknek van elismerve; ha pedig a nedv a föltaláló utasítása szerint, vagy áttör balzsammá alakítatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Ha este az arez vagy más testfelület azzal bekenetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely ezáltal vakító fehér és gyönyörű lesz. A balzsam az arcon képződött ráncokat és himlőhelyeket kisimítja, a fiatalos kinézetet kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést s a bőr minden más tisztátalanságát a legrovidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan“-ja a legelőszérűbb gyógyszer, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van a balzsam jó hatását fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: Török József gyógyszerész Budapest, király-utca 12. sz. a. Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszerésztárában. Debreczen Rothschnack gyógyszerész. Eszék Dienes gyógyszerész. Nagy-Becskerek Mészner gyógyszerész. Nagyszombat Morcher gyógyszerész. Kolozsvár Dr. Ember gyógyszerész. Brassó Kugler gyógyszerész. Pozsony Erdy István gyógyszerész. Szeged Bacsay gyógyszerész. Temesvár Jahner gyógyszerész. Minden kiválóbb gyógyszerésztárában, illatszer- és gyógyfű-kereskedésben.

Dr. Lengiel „nyír-balzsama“ Már maga a növényi nedv, mely a nyírfából folyik, ha annak törzsét megfűjük: ember emlékeztet őta a legkitűnőbb szepítőszereknek van elismerve; ha pedig a nedv a föltaláló utasítása szerint, vagy áttör balzsammá alakítatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Ha este az arez vagy más testfelület azzal bekenetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely ezáltal vakító fehér és gyönyörű lesz. A balzsam az arcon képződött ráncokat és himlőhelyeket kisimítja, a fiatalos kinézetet kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést s a bőr minden más tisztátalanságát a legrovidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan“-ja a legelőszérűbb gyógyszer, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van a balzsam jó hatását fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: Török József gyógyszerész Budapest, király-utca 12. sz. a. Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszerésztárában. Debreczen Rothschnack gyógyszerész. Eszék Dienes gyógyszerész. Nagy-Becskerek Mészner gyógyszerész. Nagyszombat Morcher gyógyszerész. Kolozsvár Dr. Ember gyógyszerész. Brassó Kugler gyógyszerész. Pozsony Erdy István gyógyszerész. Szeged Bacsay gyógyszerész. Temesvár Jahner gyógyszerész. Minden kiválóbb gyógyszerésztárában, illatszer- és gyógyfű-kereskedésben.

Dr. Lengiel „nyír-balzsama“ Már maga a növényi nedv, mely a nyírfából folyik, ha annak törzsét megfűjük: ember emlékeztet őta a legkitűnőbb szepítőszereknek van elismerve; ha pedig a nedv a föltaláló utasítása szerint, vagy áttör balzsammá alakítatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Ha este az arez vagy más testfelület azzal bekenetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely ezáltal vakító fehér és gyönyörű lesz. A balzsam az arcon képződött ráncokat és himlőhelyeket kisimítja, a fiatalos kinézetet kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést s a bőr minden más tisztátalanságát a legrovidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan“-ja a legelőszérűbb gyógyszer, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van a balzsam jó hatását fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: Török József gyógyszerész Budapest, király-utca 12. sz. a. Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszerésztárában. Debreczen Rothschnack gyógyszerész. Eszék Dienes gyógyszerész. Nagy-Becskerek Mészner gyógyszerész. Nagyszombat Morcher gyógyszerész. Kolozsvár Dr. Ember gyógyszerész. Brassó Kugler gyógyszerész. Pozsony Erdy István gyógyszerész. Szeged Bacsay gyógyszerész. Temesvár Jahner gyógyszerész. Minden kiválóbb gyógyszerésztárában, illatszer- és gyógyfű-kereskedésben.

Dr. Lengiel „nyír-balzsama“ Már maga a növényi nedv, mely a nyírfából folyik, ha annak törzsét megfűjük: ember emlékeztet őta a legkitűnőbb szepítőszereknek van elismerve; ha pedig a nedv a föltaláló utasítása szerint, vagy áttör balzsammá alakítatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Ha este az arez vagy más testfelület azzal bekenetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely ezáltal vakító fehér és gyönyörű lesz. A balzsam az arcon képződött ráncokat és himlőhelyeket kisimítja, a fiatalos kinézetet kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést s a bőr minden más tisztátalanságát a legrovidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan“-ja a legelőszérűbb gyógyszer, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van a balzsam jó hatását fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: Török József gyógyszerész Budapest, király-utca 12. sz. a. Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszerésztárában. Debreczen Rothschnack gyógyszerész. Eszék Dienes gyógyszerész. Nagy-Becskerek Mészner gyógyszerész. Nagyszombat Morcher gyógyszerész. Kolozsvár Dr. Ember gyógyszerész. Brassó Kugler gyógyszerész. Pozsony Erdy István gyógyszerész. Szeged Bacsay gyógyszerész. Temesvár Jahner gyógyszerész. Minden kiválóbb gyógyszerésztárában, illatszer- és gyógyfű-kereskedésben.

Dr. Lengiel „nyír-balzsama“ Már maga a növényi nedv, mely a nyírfából folyik, ha annak törzsét megfűjük: ember emlékeztet őta a legkitűnőbb szepítőszereknek van elismerve; ha pedig a nedv a föltaláló utasítása szerint, vagy áttör balzsammá alakítatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Ha este az arez vagy más testfelület azzal bekenetik, már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely ezáltal vakító fehér és gyönyörű lesz. A balzsam az arcon képződött ráncokat és himlőhelyeket kisimítja, a fiatalos kinézetet kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést s a bőr minden más tisztátalanságát a legrovidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel „benzoe-szappan“-ja a legelőszérűbb gyógyszer, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van a balzsam jó hatását fokozni. 1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére: Török József gyógyszerész Budapest, király-utca 12. sz. a. Kapható továbbá Aradon Ring gyógyszerésztárában. Debreczen Rothschnack gyógyszerész. Eszék Dienes gyógyszerész. Nagy-Becskerek Mészner gyógyszerész. Nagyszombat Morcher gyógyszerész. Kolozsvár Dr. Ember gyógyszerész. Brassó Kugler gyógyszerész. Pozsony Erdy István gyógyszerész. Szeged Bacsay gyógyszerész. Temesvár Jahner gyógyszerész. Minden kiválóbb gyógyszerésztárában, illatszer- és gyógyfű-kereskedésben.

Dr. Lengiel „nyír-balzsama“ Már maga a növényi nedv, mely a nyírfából folyik, ha annak törzsét megfűjük: ember emlékeztet őta a legkitűnőbb szepítőszereknek van elismerve; ha pedig a nedv a föltaláló utasítása szerint, vagy áttör balzsammá alakítatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hölgy

La VELOUTINE
Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

A KI NEM TUDJA,

hogy a sok hirdett gyógyszer közül melyik felel meg leginkább betegségnek, az kérje azonnal levelező-lapon Richter kiadótól Lipcsében, a képekkel ellátott „A Betegbarát“ című könyvecskét. A hozzá nyomtatott hálalratok bizonyítják, hogy a műveikben foglalt jó tanácsok követése által, nem csak ezren-meg-ezren elkerülték a használaton pénzkiadást, hanem még a vágyva-vágyott gyógyulást is hamar megtalálták. A könyv ingyen küldetik meg.

A Franklin-Társulat kiadásában megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Az Atlasz-család.
Regény.
Csiky Gergelytől.
Ára füzve 2 forint.

BUDAPEST TÖRTÉNETE

A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA.

A budapesti (budai) tanítóegylet megbízásából írta

Dr. GÖÖZ JOZSEF.

Második kiadás.

Ára füzve 50 kr.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT“ kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

UNITÁRIUS EGYHÁZI TÖRVÉNY
A HÁZASSÁGI JOGRÓL.

Megállítattott az unitárius vallásközösség egyházi főtanácsának 1889. évi március havában tartott rendkívüli ülésében. Életbelépett 1889. szept. 1.

Ismeretli és bírálta

SZTEHLO KORNÉL.

Ára füzve 30 kr., postán bérmentve megküldve 35 kr.

A legjobb arczporok

Leichner
zsirpora
és
Leichner hermelinpóra.

E jeles gyártmányok a legmagasabb körökben s a legelső művésznőktől előszeretettel használtatnak; az arcznak fiatalosan szép viruló külsőt adnak. — Kaphatók a gyárban: Berlin, Schützenstrasse 31, valamint minden illatszertárában. Valódiang csak azt szelenczékben, melyeknek fenekére cég és védjegy van belevésve.

L. Leichner, Berlin

Parfümerie-Chemiker, k. k. Hoftheater-Lieferant.

Bevonul

A zord téli idő homasz esteivel; ki ne találja ilyenkor kellemes szórakozást a zenében? És bármely ünnepélyes alkalomra, kinek nem volna az a legkedvesebb meglepetése, ha szeretőjét egy csodálatos hangszert kap? Hangszer-paralelem, mely használatban a legnagyobb képességgel, nemcsak zenészek és művészeknek szolgál legelőszérűbb bevezetést forraszt, hanem feladatul tűztem ki magamnak, hogy módosított és olyanok, kik ezen ideig alatt valamely hangszert maguknak és szeretőjükhöz átadni szeretnének, az arczuk számára is gondoskodva van, kiknek epanséggel nincs módjukban, valamely hangszert megtanulni. Kinek semmi zenei képessége sincsen mechanikai hangszereim segítségével élvezeteljes estét készíthetnek. Bővebb felvilágosítások képes hangszertárolgusomban találhatók.

Mindenhangszerek és zenélőművek javítása szakszerű pontossággal élvezeteljes és ócska hangszerek cserébe is elfogadhatók. Kivánatra nagy képes hangszertárolgusom ingyen és bérmentve megküldöm. — Harmonikáról külön árjegyzék jelent meg.

STERNBERG ARMIN

legnagyobb képességgel hangszertészeti ipartelepe

Budapest, VII. ker., kerepesi ut 38. szám.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

A Szaharában.

Utirajzok és tanulmányok.

Írta

Alvincy Sándor.

Ára füzve 1 frt 60 kr.

35 képpel.

Tartalom:

E könyvnek szelleméről. — Az arabs civilizációja. — Algeria. — Az arabs. — Az arabok az európaikról. — A nők jogi és társadalmi állapota. — A „Hurik“. — Nevelés. — A „Zanjan“-k. — A költészet. — Arabs troubadour. — A Szahara. — A Sott-ok. — A homokbuczkák. — Az óázok. — Sátor alatt. — Társadalmi rend. — Vendégszeret. — Ünnepek és közmulatozások. — Vadászat. — Az arabs ló. — Rabszolgák. — A rabszolgakereskedés Szudánban. — A karaván. — Egy rabszolgakaraván útja Szudánba. — Az iszlám és a papság. — Hittényes nemzeti jövőben.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

GÖRÖG ÉS LATÍN REMEKIRÓK

KIADJA A M. TUD. AKAD. CLASSICA-PHILOLOGIAI BIZOTTSÁGA.

PUBLIUS VERGILIUS MARO.
AENEISE.